

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad

291 88 Kristianstad

044-250 30 00

www.hkr.se

Självständigt arbete, Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i
fritidshem, 15 hp

VT 2024

Fakulteten för lärarutbildningar

Pedagogisk planering och utvärdering i fritidshemmets verksamhet

**Jonathan Hägneryd Vestberg & Malin
Kanatidou**

Författare

Jonathan Hägneryd Vestberg & Malin Kanatidou

Titel

Pedagogisk planering och utvärdering i fritidshemmets verksamhet

Engelsk titel

Educational planning and evaluation in school-age educare

Handledare

Jonas Söderholm

Bedömande lärare

Erika Hansson

Examinator

Sara Lenninger

Sammanfattning

Denna studie inleddes med ett intresse för och med en viss förförståelse kring hur fritidshemsverksamheter arbetar med pedagogiska planeringar i verksamheten och hur verksamheten utvärderas.

Den teoretiska ansats som använts är den hermeneutiska då det är beskrivningen från fritidslärare i verksamheten som ansetts vara de som bäst kan besvara de frågeställningar som finns i studien. Insamlingen av empiri har genomförts med semistrukturerade intervjuer och analysen gjordes utifrån den hermeneutiska spiralen.

Tidigare forskning bekräftar resultatet som presenteras kring det komplexa uppdraget med pedagogiska planeringar och utvärdering inom fritidshem. I tidigare forskning beskrivs pedagogiska planeringar som övergripande, men även att enskilda aktiviteter planeras utifrån ett pedagogiskt lärande.

Utvärderingen av verksamheten ses i tidigare forskning som ett instrument för att uppvisa resultat från verksamheten och genomförs oftast i samband med det systematiska kvalitetsarbetet vilket bekräftas i studien. Respondenterna i studien beskriver att de ibland saknar tid och möjligheter till att genomföra pedagogiska planeringar och utvärderingar vilket även nämns som problematiskt i tidigare forskning.

Ämnesord

Fritidshem, Hermeneutik, Pedagogisk planering, Utvärdering.

Author

Jonathan Hägneryd Vestberg & Malin Kanatidou

Title

Educational planning and evaluation in school-age educare

Supervisor

Jonas Söderholm,

Assessing teacher

Erika Hansson

Examiner

Sara Lenninger

Abstract

This study was initiated with an interest and with a certain understanding of how school-age educare uses educational planning and evaluates its work.

The theoretical approach that has been used is hermeneutics since it is the answers from colleagues working in school-age educare which have been deemed to fit the questions in the study best. The collection of empiricism has been done using semi-structured interviews and the analysis was made based on the hermeneutic spiral.

Previous research confirms the result presented according to the complex assignment of educational planning and evaluation in school-age educare. Previous research describes educational planning to be either long term or educational planning for individual activities.

The evaluation of school-age educare is seen as an instrument to show results and is often done in connection with the systematic quality evaluation. The study shows that the respondents sometimes lack time and prerequisites to do educational planning and for evaluations which is also mentioned as problematic in previous research.

Keywords

School-Age Educare, Hermeneutics, Educational planning, Evaluation.

Förord

Så då är vi här och snart ser vi slutet på tre års utbildning där vi kämpat med studier och arbete sida vid sida. Det har krävt sin kvinna/man att genomföra denna utbildning och att ta emot den erfarenhet som den givit. Självklart hade det inte gått utan de människor som funnits runt omkring oss, så en del tack finns att dela ut.

Tack till vår nära och kära för att ni stått ut med oss tråkmånsar som suttit med olika skolarbeten på kvällar och helger, tack för att ni läst igenom arbete efter arbete, ifrågasatt, agerat språkpolis och kommit med tankar och idéer, allt för att hjälpa till. Men även för att ni firat varje litet framsteg med oss.

Tack till kollegor och rektorer som hanterat trötta och stressade medarbetare, tack för att ni lyssnat och stöttat oss på vägen.

Tack till vår handledare Jonne som läst examensarbetet gång på gång och kommit med ovärderlig feedback när det känts som svårast att komma vidare.

Nu ser vi slutet i tunneln på tre års utbildning, en utbildning som gett otroligt mycket nya tankar, kunskaper och erfarenheter som vi med glädje tar med oss i vårt fortsatta arbete med att undervisa och hjälpa våra elever att nå sina mål och ge dem de bästa möjligheterna i livet.

“When planning for a year, plant corn. When planning for a decade, plant trees. When planning for life, train and educate people.”

Kinesiskt ordspråk

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	7
1. Inledning	10
1.1 Begrepp	11
2. Syfte & Frågeställning	12
2.1 Syfte	12
2.2 Frågeställning	13
3. Bakgrund	13
4. Tidigare forskning.....	14
4.1 Forskning kring pedagogisk planering.....	15
4.2 Forskning kring utvärdering.....	17
5. Teoretiskt perspektiv	20
5.1 Hermeneutik.....	21
5.2 Förförståelse	23
5.3 Tolkningsmodell	23
6. Metod.....	25
6.1 Urval och avgränsning	26
6.2 Intervjuer	26
6.3 Genomförande.....	27
6.4 Forskningsetiska överväganden	28
6.4.1 Tillförlitlighet & Validitet	29
6.5 Bearbetning och analys av empiri	30
7. Resultat	31
7.1 Preliminärtolkning	32

7.1.1	<i>Pedagogiska planeringar</i>	32
7.1.2	<i>Utvärdering</i>	33
7.2	Fördjupad tolkning.....	35
7.2.1	<i>Tematiska pedagogiska planeringar</i>	35
7.2.2	<i>Pedagogisk planering för enskilda aktiviteter</i>	37
7.2.3	<i>Utvärdering och dess problematik</i>	38
7.2.4	<i>Användandet av utvärderingen</i>	40
7.3	Huvudtolkning.....	42
7.3.1	<i>Tematiska pedagogiska planeringar</i>	43
7.3.2	<i>Pedagogisk planering för enskilda aktiviteter</i>	45
7.3.3	<i>Utvärdering och dess problematik</i>	46
7.3.4	<i>Användandet av utvärderingen</i>	47
7.3.5	<i>Organisation</i>	49
7.4	Sammanfattning.....	51
8.	Diskussion	52
8.1	Pedagogiska planeringar.....	52
8.2	Utvärdering.....	53
8.3	Styrdokument.....	55
9.	Metoddiskussion	57
9.1	Hermeneutik.....	58
9.2	Semistrukturerade intervjuer.....	59
9.3	Genomförande.....	60
10.	Slutsats	61
10.1	Förslag till vidare forskning.....	62
11.	Litteraturförteckning	63

12. Bilagor 69

1. Missivbrev

2. Samtyckesblankett

3. Intervjuguide

1. Inledning

Fritidslärare förväntas följa det som framgår i LGR-22 (Skolverket, 2022). Enligt Skolverket (2022) ska verksamheten utvecklas genom utvärdering. Med nya syften och centralt innehåll rörande verksamheten på fritidshem, del 4 i Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022, fortsatt LGR-22, ställs högre krav på fritidslärarnas pedagogiska planeringar och utvärdering av dessa (Skolverket, 2022).

Utifrån LGR-22, del 2, (Skolverket, 2022) som behandlar skolans övergripande mål och riktlinjer, ska lärare planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärarna ska, ihop med eleverna, ständigt pröva verksamheten, följa upp och utvärdera resultat samt pröva och utveckla nya metoder. Likaså ska lärare ansvara för att skolan utvecklas kvalitativt (Skolverket, 2022). Enligt Djurberg (2021) är det trots detta endast tre av tio fritidslärare som upplever att de får bra eller mycket bra förutsättningar för att utföra sitt uppdrag. En granskning visar enligt Djurberg (2021) att i fritidslärares komplexa uppdrag finns tiden för att kunna planera och utvärdera men den försvinner då fritidslärarna blir tvungna att fokusera på andra saker. Det skulle i förlängningen kunna vara en orsak till att utvärderingar av pedagogiska planeringar ibland inte genomförs och utvärderingen blir en produkt likt Forsberg & Románs (2020) beskrivning av utvärdering där fokus förflyttats från förutsättningar och processer till att handla om elevernas prestationer och skolans resultat. I liknande kontext nämner Hippinen (2017) att det finns en otydlighet i hur fritidshemmet ska dokumentera då tolkningarna skiljer sig åt i de olika skolområdena. Det som Lindgren (2006) kallar utvärderingsmonstret inom den offentliga sektorn växte fram under 90-talet då skolan gick från att vara statlig till att drivas i kommunal regi. Med nya krav i läroplaner och med tillsynsmyndigheter som Skolinspektionen, anser Lindgren (2006) att utvärderingen av verksamheten blev ett krav, men skriver vidare att

utvärderingen blev något som kunde anpassas efter lokala förutsättningar. Utvärderingar ses som ett verktyg för att mäta, dokumentera och redovisa resultat (Lindgren, 2006). Samtidigt skriver Biesta (2011) att pedagogerna behöver utvärdera data och de belägg de har för att göra vad de måste, vilket är att ställa frågorna för vad och för vem skapar de god utbildning. Genom att utvärdera efter hand kan fritidslärarna anpassa kommande undervisning till att nå fler elever (Skolverket, 2022).

Hjort (2018) beskriver planeringen och utvärderingen av fritidshemmets undervisning som avgörande för att fördjupa kunskandet hos eleven, synliggöra vad fritidslärarna försöker lära eleverna och för den systematiska förbättringen. Den systematiska förbättringen, skriver Hjort (2018), bör göras i cykler för att förbättra undervisningen på fritidshemmen. Efter genomförd undervisning har lärare möjlighet att se tillbaka på utvärderingen och därmed upptäcka vad som kan förbättras eller användas i kommande undervisning (Hjort, 2018). Hjort & Furenhed (2016) kopplar effektivt lärande till en utvecklingstriangel där eleverna behöver utmanas, upprepa och fördjupa för att därefter utvärdera lärandet och ta nästa steg med nya utmaningar. Undervisningsförbättring bygger på pedagogernas självinsikt och att de tar ansvar för det som kan förbättras utifrån de utvärderingar som gjorts (Hjort, 2019).

1.1 Begrepp

Fritidslärare/Lärare i fritidshem: Avser de pedagoger med högskoleutbildning med inriktning mot arbete i fritidshem.

Utvärdering: Innebär både en granskning och värdering av utvalda delar mot överenskomna kriterier. (Doveliuss, 1999). I vår studie handlar det om utvärdering av fritidshemmets verksamhet i förhållande till de krav som finns ställt utifrån LGR-22 (Skolverket, 2022).

Utvärderingsmodeller: Kartläggning, sociogram, tumme upp tumme ner ihop med eleverna. Enkäter med elever/vårdnadshavare, observationer och analyser av resultat. I rapporten används utvärdering för alla modeller.

Pedagoger: Alla som arbetar med elevgrupper på fritidshem, förskola eller skola.

Pedagogisk planering: Planering för aktiviteter som genomförs på fritidshemmet, Planeringarna kan benämnas som fritidspedagogiska planeringar förkortat Fripp eller Frippar, även förkortningen PP som står för pedagogisk planering förekommer. I studien används företrädesvis benämningen pedagogisk planering.

Tematisk planering: Pedagogisk planering kopplad till ett ämne, ofta övergripande och planerad över termin eller läsår.

Organisation: Huvudman, kommunövergripande, för skolverksamhet inklusive fritidshem. Barn- och utbildningsförvaltning samt skolledning, skolchef och rektorer.

SKA: Systematiskt kvalitetsarbete.

Busk: Barn- och Utbildningsförvaltningens systematiska kvalitetsarbete.

Årshjul: Ett verktyg som visar när under året olika delar av det systematiska kvalitetsarbetet ska redovisas.

2. Syfte & Frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur fritidslärare beskriver arbetet med pedagogiska planeringar och utvärdering inom fritidshemsverksamheten.

2.2 Frågeställning

Hur beskriver fritidslärare arbetet med pedagogiska planeringar inom fritidshemsverksamheten?

Hur beskriver fritidslärare utvärderingar inom fritidshemmets verksamhet?

3. Bakgrund

I samband med framtagandet av nya läroplaner inför integrationen av förskola, skola och skolbarnsomsorg i form förskola och fritidshem, vilken fastslogs i regeringsförklaringen i mars 1996 (Regeringskansliet, 1996), fick dåvarande skolminister Ylva Johansson i uppdrag att skapa en kommitté. Dess uppgift var att ge förslag till ett nytt måldokument för förskolans del som rör sexåringarna, den obligatoriska skolan och skolbarnsomsorgen (SOU 1997:157). Kommittén fick namnet BOSK-kommittén (Barnomsorgs- och skolkommittén). Det betänkande som kommittén kom fram till presenteras i SOU (Statens offentliga utredningar, 1996) nr: 1997:157 del a och b.

I betänkandet (SOU 1997:157) identifierades ett behov av att utvärdering av verksamheten tar steget från att vara ett kontrollverktyg till att vara ett verktyg för både kvalitetsmätning och för att utveckla den pedagogiska verksamheten. I betänkandet framgår att pedagogiskt arbete och utvärdering samt pedagogisk dokumentation inte bara är värdefulla arbetsverktyg i det dagliga arbetet utan det kan också användas som underlag för fortbildning, i samarbete med vårdnadshavare och vid utvärdering av verksamheten (SOU 1997:157). Ett viktigt inslag i utvärderingar är att de inte bara är ett mätinstrument utan även ett redskap för lokal utveckling av verksamheten (SOU 1997:157). Enligt (SOU 1997:157) kan utvärderingar ha en styrande effekt men behöver utvecklas till att kopplas till målen för verksamheten och på så sätt bidra till en utveckling av det pedagogiska arbetet. Den pedagogiska dokumentationen utgör, genom att den synliggör

verksamheten ett viktigt underlag i diskussionen kring utvärdering och bedömning av verksamhetens kvalitet och utvecklingsbehov (SOU 1997:157). Mycket av kommitténs betänkande kring utvärdering implementerades först i Läroplan för förskolan- 1998 fortsatt Lpfö-98 (Skolverket, 2016). I dag är utvärdering av verksamheten ett krav i alla läroplaner för olika skolformer och skolbarnomsorg (Skolverket, 2022).

I utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg (SOU 2020:34) framgår att Skolverket konstaterar att utvecklingen av verksamheten har lett till en form av skolifiering med en mer vuxenstyrd och ämnesinriktad kunskapssyn. Intentionen med reformen var att lärandet skulle vara mer kopplat till lek, skapande, experimenterande och utforskande vilket även skulle få större plats i verksamheterna (SOU 2020:34). Lager (2018b) har nämnt just skolifiering som ett problem med att införa lärande på fritidshemmet i likhet med det resultat utredningen (SOU 2020:34) beskriver. Redan 1996 slog den dåvarande regeringen fast att förskolan, skolan och skolbarnomsorgen skulle integreras för att förbättra grundskolans första viktiga år och att barnomsorgen var en del av det livslånga lärandet (Regeringskansliet, 1996). Samtidigt framgår det tydligt i styrdokumentet för verksamheten att fritidshemmet ska erbjuda lek, skapande och utforskande men även socialt samspel, rekreation och vila (SOU 2020:34; Skolverket, 2022).

4. Tidigare forskning

Lager (2018a) beskriver fritidslärares pedagogiska planering som en dokumentation för att presentera undervisning i verksamheten och för att koppla undervisningen till mål och syften. Den pedagogiska planeringen är ofta tematisk eller övergripande och löper över termin eller läsår (Memišević, 2024).

Memišević (2024) beskriver hur pedagogerna ibland kopplar pedagogiska planeringar för enskilda aktiviteter till de större övergripande/tematiska för att nå

mer riktade mål och syften kopplade till LGR-22 (Skolverket, 2022). Då fritidshemmets undervisningsuppdrag har stärkts och undervisningen ska komplettera utbildningen i förskoleklassen och grundskolan ökade kraven kring planering och utvärdering inom fritidsverksamheten (Dahl, 2021).

Utvärdering inom fritidsverksamhet har ofta flera syften (Elfström, 2013).

Utvärdering används dels som kvalitetskontroll, dels för att utveckla verksamheten och då ofta i form av kollegialt utbyte snarare än att kopplas till elevernas kunskapsutveckling (Elfström, 2013; Lager, 2015). När det kommer till utvärderingar används de ofta i samband med det systematiska kvalitetsarbetet vid termin- eller läsårsavslut eller i cykler där olika delar av verksamheten redovisas vid samma tid varje år (Elfström, 2013).

Det som framgår i tidigare forskning som svårigheter med utvärderingar enligt Elfström (2013) och Ackesjö (2022) är tid, kunskap och förståelse för att använda utvärdering till utveckling av verksamheten. Enligt Ackesjö (2022) uttrycker pedagogerna att de saknar förutsättningar i form av kunskap kring hur de ska tolka utvärderingsuppdraget, tid för att planera aktiviteter och utvärdera resultatet av genomförd aktivitet kopplat till mål och syfte.

4.1 Forskning kring pedagogisk planering

Fritidshemmet har gått från att befinna sig på en social arena för att nu verka inom ett utbildningspedagogiskt sammanhang (Haglund, 2016). Det nya pedagogiska uppdraget leder enligt Haglund (2016) till problem kring lärande utifrån LGR-22, (Skolverket, 2022), i förhållande till elevernas möjligheter att välja vad de vill göra på fritidshemmet. Lager (2018b) beskriver att vårdnadshavare ser utvecklingen med att införa lärande i fritidshemmets verksamhet som ett steg mot att verksamheten ska bli mer lik skolan i övrigt vilket Lager (2018b) benämner som skolifiering. Enligt Greve & Løndal (2012) har den norska motsvarigheten

till fritidshem (skolefritidsordning) gjort samma resa och de nya uppdraget kopplas till de resultat skolelever i Norge presterade i internationella mätningar.

Memišević (2024) beskriver att arbetet med pedagogiska planeringar kan se olika ut beroende på vilket fritidshem eller avdelning inom samma verksamhet som observeras. De pedagogiska planeringarna kan vara övergripande/tematiska med större mål och syften, veckoplaneringar, men även planerade enskilda aktiviteter ofta kopplade till de tematiska planeringarna förekommer i fritidsverksamheten (Memišević, 2024). En del fritidshem använder sig av färdiga mallar, ofta framtagna med skolan som förebild för sina pedagogiska planeringar vilket enligt Memišević (2024) kan innebära både fördelar och nackdelar. Enligt Memišević (2024) är en fördel att fritidslärarna utmanas att formulera mål och syfte utifrån sin verksamhet vilket leder till att verksamheten utvecklas, nackdelen är att pedagogerna kan fastna i begreppen snarare än att synliggöra kopplingen mellan verksamhetens aktiviteter till mål och syfte i LGR-22 (Skolverket, 2022). Fritidsverksamhet arbetar ofta med ämnesöverskridande innehåll som ibland involverar även omsorgsbaserad eller värdegrundsrelaterad undervisning utan att den specifikt synliggörs i pedagogiska planeringar som oftast fokuserar på ämnesrelaterad undervisning (Memišević, 2024).

Ackesjö & Haglund (2021) beskriver att undervisning på fritidshemmet behöver planeras utifrån intentionalitet, interaktion och intersubjektivitet. Intentionaliteten behövs för att visa på kunskapsutveckling och avsett lärande vilket gör att undervisningen behöver planeras, riktas och målbestämmas (Ackesjö & Haglund, 2021). Interaktionen mellan pedagog och elev är avgörande för att nå en pedagogisk relation, intersubjektivitet behövs i sin tur för att nå en ömsesidig dialog (Ackesjö & Haglund, 2021). Ackesjö & Haglund (2021) framhåller att dessa tre delar är nödvändiga i planering av undervisning på fritidshemmet men även att utvärdering är betydelsefull.

De pedagoger Memišević (2024) intervjuat upplever en svårighet med att skriva pedagogiska planeringar baserade på elevernas intressen då de har svårt att förklara kopplingen mellan elevernas intresse och det som planerats. I informella situationer upplever pedagogerna att de har svårt att uppmärksamma det lärande som sker på ett sådant sätt att det kan kopplas till LGR-22 (Memišević, 2024). Något även Ackesjö & Haglund (2021) ser som en svårighet med det som de kallar inbäddad undervisning, det vill säga när undervisning kring ett ämne integreras i andra aktiviteter. Enligt Ackesjö & Haglund (2021) kan inbäddad undervisning ske situationsbaserat och på elevers eller pedagogers initiativ men kan vara svår att observera, dokumentera och utvärdera. Dahl (2021) skriver att undervisning i fritidshemmet kan leda till ett ökat lärande men lärande kan ske utan undervisning, vilket kan kopplas till den inbäddade undervisningen som Ackesjö & Haglund (2021) nämner.

4.2 Forskning kring utvärdering

Elfström (2013) kom fram till att all form av målstyrning bygger på att det finns en återkoppling mellan mål och resultat för att kunna kontrollera att målen följs och att uppdraget blir utfört så som tänkt. Elfström (2013) nämner tre former av syfte med utvärderingar, där ett syfte är att synliggöra verksamheten för att ge underlag till beslut om förändring samt att kontrollera att verksamheten bedrivs så som tänkt utifrån framför allt central och kommunal nivå. Det andra syftet är att visa på de anställdas professionalitet och deras möjligheter att utveckla och förändra verksamheten, där utvärderingen används för att öka kunskapen om verksamheten och höja kompetensen bland personalen (Elfström, 2013). Tredje syftet som Elfström (2013) tar upp är att möjliggöra insyn, debatt och diskussioner kring inriktning och hur verksamheten fungerar, för att förankra och ge legitimitet åt verksamheten hos vårdnadshavare och andra intressenter.

Lager (2015), liksom Elfström (2013), tar upp utvärderingens olika syften som en kvalitetskontroll, men också utveckling av den pedagogiska verksamheten. Haglund (2015) nämner en problematik kring arbetet i fritidshem där fokus ofta fortfarande ligger på det sociala och relationella samspelet mellan eleverna och inte elevernas lärande trots nya riktlinjer i de nya läroplanerna. Haglund (2015) såväl som Ackesjö (2022) efterfrågar ett utvärderingsmaterial från Skolverket för att underlätta för pedagogerna att utvärdera elevernas lärande. Samtidigt skriver Haglund (2015) att det är svårt att leva upp till krav om lärande hos elever och utvärdering av verksamheten då pedagogerna blir färre och elevgrupperna större. Lager (2015) nämner fritidshemmets pedagogiska dokumentation dels som ett exempel på framåtsyftande utvärdering till stöd för elevernas fortsatta lärande och meningsskapande, dels som materiella fysiska objekt som finns kvar och kan användas termins- eller läsårsvis vid en övergripande utvärdering av verksamheten i samband med kvalitetsarbetet (Lager, 2015).

Utvärdering av fritidshemmets verksamhet är komplext då det grundar sig på flera delar att utvärdera, fritidshemmets uppgifter är att erbjuda lärande men även fri tid grundad på elevernas önskemål och intressen (Ackesjö, 2022). Ackesjö (2022) nämner tre olika sätt som pedagoger utvärderar verksamheten på. Dessa benämns som det marknadslogiska med fokus på vad som förväntas av fritidshemmets verksamhet och hur nöjd kunden är, i det här fallet eleverna och vårdnadshavare. Det andra sättet benämns som den professionella logiken med fokus på gruppen och aktiviteter inom verksamheten (Ackesjö, 2022). Det tredje sättet är enligt Ackesjö (2022) det byråkratiskt logiska eller den målfokuserade kvalitetsmätningen där fokus ligger på formella undervisningssituationer, den enskilda elevens utveckling och verksamhetens måluppfyllelse. Det finns enligt Ackesjö (2022) inget bra sätt att utvärdera då alla delar är viktiga för fritidshemmets verksamhet.

Huang et al. (2014) beskriver utvärdering inom after-school programs i Kalifornien som ett sätt att visa för elever, vårdnadshavare och samhälle att deras utbildning är effektiv. Utvärderingar av after-school är enligt Huang et al. (2014) ett sätt att förbättra verksamheten och ett bevis för deras framgång så att de fortsätter utvecklas, lockar fler elever och får större ekonomiska möjligheter till fortsatt verksamhet. Vikten av ett systematiskt utvärderingsarbete för att utveckla undervisningen försvåras av personalens bristande kunskaper kring utvärdering och avsaknad av en modell som underlättat utvärdering (Huang et al., 2014).

Lager (2023) påvisar att graden av utvärdering på fritidshemmet varierar mellan olika verksamheter. Verksamheterna har olika tillvägagångssätt med mallar, modeller eller med muntlig kommunikation, men med ett gemensamt syfte i att verka för elevernas utveckling. Därtill visar Lager (2023) att tiden till förfogande för att genomföra utvärderingar också skiljer mellan de olika fritidshemmen vilket även Ackesjö (2022) belyser. Däremot kan det ses att utvärdering i samspel med barnen är mer befäst och frekvent. Utvärdering ihop med eleverna där de får berätta vad de anser om genomförda aktiviteter handlar, enligt Ackesjö (2022), mer om att eleverna ska vara nöjda med verksamheten än om deras lärande. Vad Lager (2023) uttrycker som problematiskt är att verksamheterna ibland saknar kritiskt tänkande. Då mer än hälften av de anställda på fritidshem inte har en adekvat utbildning mot arbete i fritidshem kan de sakna kunskap kring utvärdering och tappar kopplingen mellan utvärderingsresultat, planering och mål (Lager, 2023).

Ackesjö (2022) beskriver pedagogernas svårighet med att genomföra utvärderingar då deras tid inte räcker till och att de ofta fokuserar på att planera nästa steg och inte utvärderar det som har varit. I kollegiala samtal diskuteras genomförda aktiviteter där pedagogerna utbyter erfarenheter kring dessa. Fokus ligger oftast inte på att diskutera elevernas lärande eller att utvärdera de uppsatta målen utan behandlar mer det praktiska upplägget av aktiviteterna och vad som

gått bra (Ackesjö, 2022). I dokumentation från utvärdering av verksamheten framgår det att fokus fortfarande ligger på gruppens utveckling (Lager, 2018b).

Även Haglund & Boström (2020) kommer fram till att pedagoger på fritidshem ofta saknar tid att genomföra planeringar och, i förlängningen, utvärderingar av aktiviteter i verksamheten. Personalsituationen där fritidslärare ofta jobbar med exempelvis förskollärare, elevassistenter eller andra yrkeskategorier försvårar då de har svårare att planera utifrån ett fritidshemspedagogiskt synsätt då de inte har samma utbildning och förståelse för fritidsverksamheten (Haglund & Boström, 2020).

Fukkink & Boogaard (2020) har gjort en studie kring holländsk after-school care och kom då fram till att pedagogerna har svårt med utvärderingar, att införa lärande och pedagogisk kvalitet i verksamheten. De vårdnadshavare som deltagit i studien uttrycker enligt Fukkink & Boogaard (2020) en rädsla kring att after-school ska bli skolifierad i samband med införande av lärande och pedagogisk verksamhet i verksamheten. I sin slutsats nämner Fukkink & Boogaard (2020) att resultatet av studien visar att after-school care handlar mer om det sociala samspelet och att bygga relationer än undervisning och lärande.

5. Teoretiskt perspektiv

I följande avsnitt presenteras den teori och analysmetod som använts i studien. Valet är att arbeta utifrån en hermeneutisk ansats i studien för att få en förståelse för hur fritidslärarna beskriver arbetet med pedagogiska planeringar och hur de beskriver utvärderingen av verksamheten. Hermeneutiken lämpar sig då den handlar om att tolka berättelser och beskrivningar (Ödman, 2007). Gadamer (1997) förklarar att människans förståelse av en nedskrivna berättelse är beroende av tidigare erfarenheter eller traditioner då läsarens erfarenheter används för att tolka texten. När individer upplever någonting försöker de förstå det med hjälp av

tolkning och tolkningen grundar sig på deras tidigare upplevelser, deras förförståelse (Brinkkjær & Høyen, 2020).

Ödman (2007) beskriver tolkning med en hermeneutiks ansats som att åstadkomma en mer djupgående uppfattning kring det som beskrivs. Med denna utgångspunkt av hermeneutiken kan möjligheten till kunskap och förståelse utifrån det beskrivna uppnås som är naturliga, autentiska och genuina. Målet med hermeneutiken är enligt Gadamer (1997) att klargöra hur människor förstår olika beskrivningar och att medvetandegöra den förståelsen för att nå en gemensam bild utifrån de olika beskrivningarna.

Förförståelsen är en av grunderna i hermeneutisk forskning och tidigare erfarenheter och kunskaper behövs i tolkningen för att få en ökad förståelse kring nya kunskaper (Ödman, 2007). De som undersöker inom hermeneutiken är enligt Patel och Davidsson (2019) öppna, engagerade och subjektiva utifrån sin förförståelse, vilket också ses som en tillgång för att kunna förstå det efterfrågade ämnet. Vidare skriver Patel & Davidson, (1991) att de som undersöker med en hermeneutisk ansats har stor nytta av sin förförståelse, vilken skall ses som en tillgång och inte ett hinder. Då studien inleddes utifrån en förförståelse rörande det efterfrågade ämnet ansågs hermeneutiken vara den metod som bäst hanterade förförståelsen och gav utrymme för nya insikter och en utvecklad förståelse för ämnet.

5.1 Hermeneutik

Hermeneutiken visar att det finns flera sätt att förstå världen eller en företeelse på, vårt sätt att tolka präglas av vår historia och våra erfarenheter (Ödman, 2007).

Ödman (2007) beskriver att undersökningsobjekten inom hermeneutiken kan vara till exempel samtal, en text eller ett konstverk. Hermeneutik lämpar sig när forskaren vill tolka och förstå det som en respondent beskriver utifrån

erfarenheter, upplevelser och perspektiv på det som efterfrågas i studien (Brinkkjær & Høyen, 2020). En svårighet med tolkning inom hermeneutiken är att skapa ett rimligt och godtagbart sammanhang (Ödman, 2007). Det finns både fördelar och nackdelar kring analys av ett kvalitativt material och det finns många sätt att analysera insamlad data. Fördelar är att materialet är detaljerat och är rikt på innehåll, det som framkommer har en förankring i verkligheten och forskaren kan upptäcka alternativa förklaringar och det finns en tolerans för motsägelser och tvetydigheter (Denscombe, 2018). Nackdelar kan vara att analysen är tidskrävande, fyndens objektivitet kan ifrågasättas och risken finns att betydelsen lyfts ur sin kontext (Denscombe, 2018).

Hermeneutiken menar att det inte finns någon objektiv verklighet, utan att verkligheten består av innebörder som måste tolkas för att förstås. När människan upplever någonting i hennes livsvärld försöker hon enligt Ödman (2007) att förstå det med hjälp av tolkning, och tolkningen grundar sig på det hon tidigare upplevt, hennes förförståelse. Inom hermeneutiken är det centralt att försöka skapa sig en förståelse och tolka olika beskrivningar utifrån individers subjektiva och personliga upplevelser snarare än att se verkligheten med en objektiv och opersonlig syn (Ödman, 2007). Hermeneutiken betonar att tolkningen inte handlar om att hitta objektiva fakta eller data, utan snarare att förstå textens mening. Tolkningsprocessen leder inte nödvändigtvis till en absolut sanning (Alvesson & Sköldberg, 2017).

Inom hermeneutiken finns det inte någon objektiv verklighet, utan verkligheten består av beskrivningar som måste tolkas för att förstås (Brinkkjær & Høyen, 2020). Individer har olika upplevelser och erfarenheter kring det som efterfrågas i studien, vilket gör att varje individs historia är unik. Med hjälp av hermeneutiken går det att försöka tolka och förstå individernas subjektiva eller personliga uppfattning kring sin verklighet (Ödman, 2007).

Genom att ställa helheten i relation till delarna och växla mellan del och helhet ökar forskarens möjlighet till en fullständig förståelse kring det som efterfrågas utifrån frågeställningarna i studien (Patel & Davidson, 1991). Den modell av tolkning av materialet som användes benämns som den hermeneutiska spiralen.

Utifrån det hermeneutiska kunskapsintresset är det av vikt att i resultatet beskriva hur helhet, delar och mönster passar ihop och hur innebörden dem emellan bildar ett sammanhang som förklarar verkligheten bakom det efterfrågade (Ödman, 2007).

5.2 Förförståelse

Förförståelsen i studien grundar sig i den egna fritidsverksamheten kring arbetet med pedagogiska planeringar och att utvärderingar av dessa oftast görs i samband med det systematiska kvalitetsarbetet eller i samband med terminsavslut, men att ett behov kan finnas av att utvärdera planeringarna efterhand för att gynna elevgruppen.

Den förförståelse som inledde forskningen får inte påverka dess resultat varför det är viktigt att klargöra att den fanns och att den tas med i beaktande för att vara öppen för nya kunskaper och en förändrad förståelse i samband med tolkning och analys av det insamlade materialet. Gadamer (1997) beskriver att tolkningen bör ske med öppna frågor, vilket innebär att den som tolkar måste vara medveten om sin kunskapsbrist och inställd på att den förförståelse som fanns kan komma att förändras. Enligt Ödman (2007) anklagas den hermeneutiska ansatsen ibland för idealism då de som tolkar gör det för att bevisa en förförståelse snarare än att skapa en ny förståelse utifrån tolkningen.

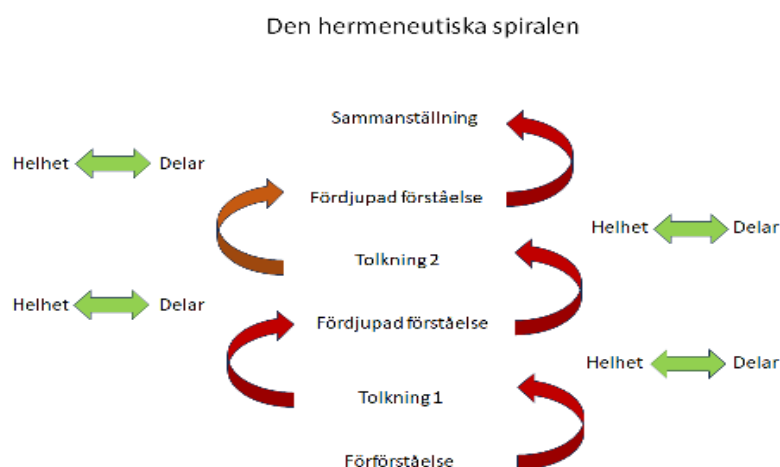
5.3 Tolkningsmodell

Den modell av tolkning av materialet som kommer att användas benämns som den hermeneutiska spiralen. Den hermeneutiska spiralen delas enligt Dahlberg et al.

(2008) in i tre delar: inledande tolkning, fördjupad tolkning och huvudtolkning. Arbetet påbörjas med att forskaren delar in det insamlade materialet i grupper eller teman beroende på vad som beskrivs för att därefter bryta ner det i flera delar (Dahlberg et al., 2008). Därefter kommer den fördjupade delen där forskaren arbetar med materialet utifrån en högre abstraktionsnivå där fokus ligger på att hitta dolda budskap och samband i materialet kopplat till de teman som forskaren hittat i den inledande delen (Dahlberg et al., 2008). Dahlberg et al. (2008) beskriver att forskare i denna del även kan finna nya teman av vikt för undersökningen, analysprocessens sista del är huvudtolkning där forskaren arbetar utifrån en ytterligare högre abstraktionsnivå för att om möjligt hitta fler begrepp som kan passa in i tidigare teman eller grupper. Utifrån den nya förståelsen för ämnet kan forskaren ytterligare analysera och tolka den tidigare förståelsen av materialet (Dahlberg et al., 2008). Genom denna huvudtolkning kan forskaren bilda ett sammanhang av processens tidigare tolkning, data och de teman som framkommit (Dahlberg et al., 2008). Ödman (2007) liknar denna process vid att lägga ett pussel, ibland passar olika delar ihop och ibland inte och det gäller att utifrån de olika teman som kategoriserats hitta en helhetsbild. Under tiden som pusslet läggs, tolkas, förstås och omtolkas materialet utifrån hur det passar in i pusslet.

Spiralen i Figur 1 visar att processen inte är statisk och aldrig tar slut, utan att förståelse och helhetsbild konstant förnyas. (Ödman, 2007).

Ödman (2007) beskriver tolkningen som en subjektiv akt och med ett fördomsfullt tänkande kan det leda till att verkligheten i tolkningen etiketteras utifrån tycke och smak för att passa fördomarna. I stället behöver tolkningen ses utifrån olika aspekter och genom medvetande av dessa aspekter leda till att tolkningen blir mer fördomsfri.

6. Metod

Enligt Patel & Davidson (1991) bör den metod som använts presenteras på ett sådant sätt att läsaren kan följa de olika stegen fram till tolkning och resultat för att på så sätt avgöra om resultatet är rimligt och generaliserbart. Genomgången av metoden behövs för att läsaren ska kunna göra en initierad bedömning av studien då läsaren behöver se studiens upplägg, hur och varför data samlats in för att kunna bedöma rapportens kvalitet, resultat och slutsatser (Denscombe, 2018).

6.1 Urval och avgränsning

Geografiskt område för datainsamling var en kommun i södra Sverige. Till intervjuerna behövde en del av respondenterna använda tid från verksamheten vilket kan vara en nackdel med personliga intervjuer (Denscombe, 2018). Till intervjuerna efterfrågades fem till sex respondenter med högskoleutbildning med inriktning att arbeta på fritidshem till intervjuerna då andra professioner inom verksamheten kan ha svårt med de begrepp som efterfrågas. Det var önskvärt att nå respondenter med olika lång erfarenhet, ålder och kön för att få en vidare syn på svaren på våra frågeställningar vilket sker genom ett subjektivt urval (Denscombe, 2018). I studien intervjuades sex respondenter, två män och fyra kvinnor, deras erfarenhet från fritidsverksamhet sträckte sig mellan 1–21 års med både äldre fritidspedagogutbildningar och den nyare grundlärare mot fritidshemsutbildningen.

Det kommer inte gå att dra några generella slutsatser från resultatet då det med ett litet urval är svårt att generalisera utifrån fynden (Denscombe, 2018). Likaså kan valet av en kommun bli missvisande då olika kommuner kan ha olika förutsättningar och komma olika långt med att använda pedagogiska planeringar och utvärderingar. Även intervjuarens erfarenhet kan påverka resultatet av intervjuerna (Denscombe, 2018).

6.2 Intervjuer

Datainsamlingen skedde via ljudinspelning av semistrukturerade och personliga intervjuer av sex respondenter för att få kvalitativa data som därefter katalogiserades och indexerades (Denscombe, 2018). Denscombe (2018) beskriver att katalogisering innebär att det empiriska materialet markeras med exempelvis sidnummer i den transkriberade intervjun så att det blir lättare att hitta igen om det skulle behövas. Indexering kan innebära att en viss skola/respondent får ett identifieringsnummer (Denscombe, 2018). I studien valdes fiktiva namn på

respondenterna då det underlättade att hitta rätt respondent samt för att inte röja deras identiteter.

Valet av intervjuer är lämpligt när forskaren vill nå åsikter, erfarenheter, uppfattningar eller känslor (Denscombe, 2018). Användandet av en semistrukturerad intervjuform är för att nå ett samtal där den som intervjuas kan utveckla sina synpunkter men följdfrågor kan ställas för att nå förtydligande eller om svaret kan behöva utvecklas (Denscombe, 2018). En av nackdelarna med semistrukturerade intervjuer kan vara att det är tidskrävande att transkribera (Denscombe, 2018). En teknik som användes under intervjuerna kallas probing som enligt Fejes & Thornberg (2019) innebär att intervjuaren använder metoder för att extrahera information ur respondenten tills en viss nivå av mättnad av variation i svaret har uppnåtts vilket innebar att vänta med följdfrågor så att respondenten blev manad att fylla ut sitt tidigare svar.

6.3 Genomförande

En första kontakt togs via mejl med rektorer för fritidsverksamhet i vald kommun. Denna kontakt följdes upp med telefonsamtal för att för att säkerställa att mejlet nått fram till fritidshemmets personal. Utöver de som svarat tillkom ytterligare en respondent via en kurskamrat. Studien använder sig av sex respondenter.

Tider bokades för intervjuer och dessa genomfördes under två dagar, därefter transkriberades intervjuerna och sammanställdes utifrån en hermeneutisk analysmetod, den hermeneutiska spiralen (Dahlberg et al., 2008). Denna delas enligt Dahlberg et al. (2008) in i tre delar där forskaren arbetar med att skapa helhet av den transkriberade textens delar genom att kategorisera olika teman som nämns. Genom att forskaren skapar sig en förståelse av materialet kan det leda till att den förändras i och med forskarens förståelse och tolkning av empirin (Dahlberg et al., 2008).

6.4 Forskningsetiska överväganden

Studiens forskningsetik utgår från Vetenskapsrådets riktlinjer kring tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar. Studien strävar efter att använda en god forskningssed (Vetenskapsrådet, 2017), vilket innebär att följa forskningsetiska ramverk, forskningsetiska normer och följa gällande lagar. Studien följer nationell lagstiftning och det förtydligas att arbetet bedrivits vetenskapligt för att undvika falska förespeglingar (Denscombe, 2018).

Då undersökningen innebar intervjuer med fritidslärare på fritidshem var det av vikt att respektera deltagarnas rättigheter. Innan intervjun mejlades missivbrev (Bilaga ett) samt samtyckesblankett (Bilaga två) till respondenterna. Missivbrevet (Bilaga ett) innehöll information i enlighet med informationskravet från Vetenskapsrådet (2017) om studiens syfte. Enligt Vetenskapsrådet (2017) har undersökaren en skyldighet att försäkra sig om att informanten har lämnat samtycke till medverkan i studien. Information gavs i form av en samtyckesblankett (Bilaga 2) om att deltagande var frivilligt och att respondenterna kunde avbryta sitt deltagande i studien när som helst (Denscombe, 2018). Någon intervju genomfördes digitalt men då med enbart ljudinspelning. Det ställde krav på att respondenterna kände förtroende för studiens genomförande. Intervjuerna inleddes med att förtydliga och säkerställa inom intervjun gällande samtycke så medgivandet var både skriftligt, muntligt och dokumenterat via inspelningen.

För att hantera konfidentialitetskrav och sekretess i enlighet med Vetenskapsrådet (2017) kring respondenterna och deras deltagande har deras arbetsplatser eller identiteter inte röjts i studien. Vid databearbetning användes respondent och fiktivt namn, vilket även användes i den skrivna rapporten, för att de intervjuade fritidslärarna inte ska kunna bli ifrågasatta av kolleger, organisation eller ledning utifrån hur de svarat på frågorna under intervjun.

I enlighet med nyttjandekravet har det material som samlades in efter hantering av identifierats och kommer när studien är klar förstöras så att information inte hamnar i fel händer eller kommer användas till annat syfte än till studien (Vetenskapsrådet, 2017).

6.4.1 Tillförlitlighet & Validitet

Enligt Bryman (2011) bygger tillförlitligheten på fyra begrepp, trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera resultatet.

Denscombe (2018) beskriver svårigheter med tillförlitlighet vid användandet av semistrukturerade intervjuer då det kan vara svårt att undvika motsägelser mellan intervjuer då svaren kan påverkas av vilka frågor som ställdes men även av vilka som deltog vid intervjun. För att öka tillförlitligheten var det en fördel att vara två med vid intervjuerna, en som intervjuade och ytterligare en som antecknade och lyssnade på respondentens svar vilket Patel & Davidson (1991) beskriver är ett sätt att öka tillförlitligheten. En jämförelse mellan de två som deltog vid intervjun och hur deras registrering av svaren stämde överens gav ett visst mått av tillförlitlighet. Vidare är användandet av inspelade intervjuer ytterligare en metod att öka tillförlitligheten enligt Patel & Davidson (1991) då det går att lyssna på intervjun flera gånger för att undvika missuppfattningar.

I rapporten har de olika teman som analyserats och tolkats redovisats och styrkts med citat från respondenterna vilket validerar resultatet. Trovärdigheten är enligt Bryman (2011) sammankopplad med intern validitet vilket i rapporten hanteras med transparens och en tydlig beskrivning av tillvägagångssättet. Utifrån studiens frågeställningar gav respondenternas beskrivningar en bild av hur det ser ut i verkligheten, vilket Ödman (2007) beskriver som ett steg i att öka validiteten. Tydligheten kring den förståelse som inledde studien och att den har förändrats utifrån tolkningen framgår i rapporten då det under arbetets gång uppstått nya förståelser vilket enligt Ödman (2007) är ytterligare ett sätt att validera resultatet.

Resultatet kan inte generaliseras eller överföras på andra grupper. Studien byggde på semistrukturerade intervjuer och då blir det svårt att överföra till en ny studie av samma art då olika respondenter kan ha olika beskrivningar av det efterfrågade ämnet. Överförbarheten är enligt Bryman (2011) ett problem med en kvalitativ ansats då urvalet av respondenter är begränsat. För att kunna dra några generaliserbara slutsatser hade urval och antal respondenter behövt utökas för att öka reliabiliteten av studien. Detta är ett problem som ej är ovanligt i kvalitativa studier på grundläggande nivå då tiden inte räcker till för det antal intervjuer som behövs för att uppnå vetenskaplig mättnad (Denscombe, 2018).

Pålitlighet uppnås genom att tydligt beskriva de olika steg som tagits på väg mot resultatet (Bryman, 2011). De olika stegen i tolkningen finns beskrivna för att visa vad som framkom och hur det påverkade resultatet av studien vilket är en yttre kontroll av validiteten där läsaren kan följa de olika stegen (Ödman, 2007).

Resultatet presenteras på ett sådant vis att den kan gagna läsare och öppna för vidare studier utifrån resultatet (Vetenskapsrådet, 2017).

6.5 Bearbetning och analys av empiri

Genom att bekanta sig med materialet, kunde svaren från respondenterna brytas ner i flera teman utifrån frågeställning och syfte i en första analys.

Fortsättningsvis färgkodades varje tema och sammanställdes för att sen på nytt kunna analyseras i en fördjupad förståelse. Färgkodningen gjordes för att på ett enkelt och överskådligt sätt kunna tolka och arbeta med empirin. Resultatet av den första tolkningen där de teman som söktes var pedagogisk planering och utvärdering, sammanfattades i ett eget dokument för att kunna nå en fördjupad förståelse utifrån den inledande tolkningen. I den fördjupade förståelsen har analysmetoden möjlighet att finna dolda budskap utifrån den egna tolkningen och förförståelsen men även visa på underliggande samband mellan respondenternas svar vilket ledde till ytterligare teman. Den fördjupade förståelsen visade även på

samband mellan respondenternas olika beskrivningar av frågeställningarna. Tolkningsstegen i studien följer den hermeneutiska spiralens steg beskriven av Dahlberg et al (2008).

7. Resultat

Under resultat presenteras de olika stegen i tolkningen utifrån den hermeneutiska spiralen som var den analysmodell som användes. Utifrån den hermeneutiska ansatsen tolkades respondenternas beskrivningar av pedagogiska planeringar och utvärdering av fritidsverksamheten.

De tre stegen i analysprocessen var en preliminärtolkning där de teman som eftersökts varit kopplade till förförståelsen och de frågeställningar studien inleddes med. Dessa första teman var pedagogisk planering och utvärdering i verksamheten. Utvärderingar genomfördes på olika sätt som exempelvis observationer, ihop med elever, olika kartläggningar och analyser av resultat framför allt inför det systematiska kvalitetsarbetet.

Efter den preliminära tolkningen uppstod en ny förståelse och nya teman identifierades och markerades i nästa steg. Dessa var tematiska planeringar och veckoplaneringar men även brist på planeringstid och kolleger med olika förståelse för verksamheten som samlades under temat svårigheter med utvärdering. Dessa nya teman analyserades i den fördjupande tolkningen.

Sista steget var huvudtolkningen som behandlade likheter och skillnader mellan utsagorna men även gav en ytterligare möjlighet att hitta mönster och information i det insamlade materialet. Ytterligare ett tema identifierades och markerades kring hur organisationen påverkade arbetet i verksamheten.

7.1 Preliminärtolkning

Utifrån den förförståelse som studien var grundad på, framkom frågeställning och syfte som låg till grund för den fortsatta undersökningen. Förförståelsen ledde till en primärtolkning där de teman som eftersöktes berörde pedagogiska planeringar och utvärdering. I detta första skede markerades dessa teman i olika färger i det transkriberade materialet.

7.1.1 Pedagogiska planeringar

I den inledande tolkningen framkom att respondenterna använder sig av pedagogiska planeringar på ett liknande sätt i sina respektive verksamheter. Ofta nämnde de en form av tematisk planering, övergripande planering eller terminsplanering, som presenteras för vårdnadshavare via kommunens digitala plattform, och dessa planeringar har kopplingar till syften och mål utifrån LGR-22, del 4, Fritidshemmet (Skolverket, 2022). Respondenterna beskrev dessa tematiska planeringar som grundläggande och att de utifrån dem lägger upp arbetet över terminen eller läsåret.

”Vi planerar tematiskt och gör en grundplanering inför varje läsår eller termin...” Alma

” ...områden där vi fokuserar extra mycket över en hel termin” Ida

”...vissa av de här pedagogiska planeringarna dom gör vi ju tillsammans så att vi har gemensamt för hela fritids. Vi har vissa gemensamma med samma prioriterade mål och sen så har ju varje avdelning prioriterade mål.” Anton

Utifrån dessa tematiska planeringar lägger flertalet av respondenternas verksamheter upp ett veckoschema. Ett schema över veckan skapar en trygghet för eleverna då de vet vad som kommer hända på fritidshemmet de olika dagarna.

Veckoschemat ger även vårdnadshavarna en möjlighet att få en inblick i verksamheten.

”Vi planerar mycket utifrån olika områden.” Ida

”Jag gör ju en mer ingående grovplanering liksom och sen utifrån det gör man ju sin veckoplanering” Emil

När det gäller pedagogiska planeringar för enskilda aktiviteter svarade en del respondenter att de inte arbetar med att göra planeringar för enskilda aktiviteter mer än i samtal med varandra.

”Vi gör ju inte en planering för varje aktivitet utan vi har det i huvudet... Det finns inte en chans att vi kan göra det på alla.” Lina

”Skulle vi göra en pedagogisk planering för lilla minsta... då hade vi inte haft tid” Anton

Någon respondent berättade att de fyller på i den tematiska planeringen med de aktiviteter de genomfört för att på så sätt informera vårdnadshavare om verksamheten och deras arbete med eleverna.

”Vi skriver in de olika aktiviteterna i grovplaneringen kopplade till samma mål och innehåll och lägger ut planeringen på nytt.” Alma

Vissa respondenter beskrev att de planerade alla aktiviteter digitalt så att de som jobbar med eleverna kan ta del av dem. De utvärderades därefter i arbetslaget via kollegiala samtal.

7.1.2 Utvärdering

Vid frågor kring utvärdering nämnde respondenterna ofta kollegiala samtal med fokus på vad som fungerat eller inte fungerat.

”Ja men på arbetslag där vi tar upp vad som gått bra eller dåligt.”

Anton

Respondenterna arbetade med observationer, samtal med eleverna och de lät eleverna utvärdera vad de tyckte om olika aktiviteter genom att visa tumme upp om de gillade aktiviteten, tumme ner om de inte gillade den och tummen mot sidan om de tyckte det var okej men vare sig bra eller dåligt.

”...den här tummen för att se vad de tycker om enskilda aktiviteter och lite så.” Ida

”Barnen får ju utvärdera själva och vi använder väldigt mycket, en enkel metod vi använder med barnen är ju att de gör så här (visar tumme upp, ner och åt sidan) för att vi ska få en snabb utvärdering.

Anton

Något fritidshem har efterfrågat digital respons från vårdnadshavare för att få deras uppfattning av fritidsverksamheten. När de såg att svarsfrekvensen på de digitala enkäterna var låg valde de att i stället bjuda in vårdnadshavarna till fritidshemmet för att fylla i enkäten på plats.

”Ja vi använder rätt mycket enkäter både med vårdnadshavare och elever och då får de svara på frågor.” Anton

På något fritidshem använde de sig också av sociogram, där de såg hur eleverna lekte och relaterade till varandra och om de var trygga med varandra och pedagogerna, vilket beskrevs som en form av utvärdering. Fritidshemmet och skolan gjorde sociogram vid ett par tillfällen under läsåret för att se om elevernas relationer och trygghetsnivå utvecklades över tid.

”...vi kartlägger eleverna var de är i sin utveckling sen jobbar jag utifrån det... de blev mycket tryggare individer.” Ida

”Vi gör sociogram flera gånger om året.” Anton

De flesta respondenterna nämnde att utvärderingar gjordes i samband med terminsavslut eller i samband med SKA/Busk-arbetet som görs efter ett årshjul. Vid SKA/Busk såg det olika ut på fritidshemmen då en del respondenter var med hela vägen i kvalitetsarbetet men på flertalet fritidshem var det endast någon utvald i personalgruppen eller en förstelärare som gjorde denna utvärdering. Skolans resultat sammanställs därefter av rektor och till sist görs en sammanställning över skolområdets resultat av huvudman.

7.2 Fördjupad tolkning

Efter den inledande tolkningen framkom fler teman då respondenterna nämnde olika former av pedagogiska planeringar, den tematiska, eller övergripande, som sträckte sig över termin eller läsår och den pedagogiska planeringen för mindre aktiviteter. Respondenterna uttryckte även hur organisationen påverkade deras arbete kring pedagogiska planeringar. De teman som valdes att titta närmare på berörde i detta skede vad som nämndes som olika pedagogiska planeringar, problematik kring utvärdering och användandet av utvärderingen i fortsatt verksamhet.

7.2.1 Tematiska pedagogiska planeringar

Respondenterna arbetar med tematiska eller övergripande ämnesplaneringar och det framkom att de flesta verksamheterna inte planerade för enskilda kortare aktiviteter utan även dessa aktiviteter anpassades till den övergripande tematiska planeringen.

Respondenterna upplevde att det är mest för skolans och pedagogernas skull de ska göra fler pedagogiska planeringar, för att visa verksamheten utåt, än att de pedagogiska planeringarna är till för eleverna.

”Vi har fått till oss att lägga upp fler planeringar på plattformen. Egentligen inte för barnen utan det är för oss.” Lina

”...ibland känner man att man lägger ner rätt så mycket jobb på det och sen så kan man se att det är för ens egen skull...” Anton

*”Just nu gör jag det för att jag själv ska kunna använda det senare.”
Ida*

Ida nämnde att ledningen hellre såg att de har en tydlig grundplanering eller tematisk planering snarare än utvecklad utvärdering av de aktiviteter de genomfört. Samtidigt nämnde Ida att de framöver kommer få högre krav på sig kring både pedagogiska planeringar och utvärderingar.

”...sen tror jag det kommer bli större press på oss nu när vi går över till M365 att det ska läggas upp, det ska visas, det har inte varit så strikt innan på att det ska göras utan man har haft det lite överallt.” Ida

En del respondenter uttryckte även att deras huvudfokus inte låg på lärande kopplat till ämnen i de tematiska planeringarna utan de jobbade mer med den sociala träningen och då med socialt samspel och att bygga relationer vilket är en del av fritidshemmets uppdrag. De flesta respondenter som intervjuats tolkades lägga mer tid på att eleverna ska trivas och ha roligt på fritidshemmet och de arbetade mer med sociala relationer, samarbete och elevernas fria tid.

”Fritids gör såna här sociogram flera gånger om året där vi tittar på vilka dom leker med och om dom känner sig trygga och om dom litar på personalen...” Anton

”...vi går ner till badplatsen och sådana grejer barn gillar” Lina

”Visst ska man försöka att allting ska vara lustfyllt... Och dom kanske inte är intresserade av att göra det just då när dom vet att dom kan göra något annat” Anton

7.2.2 Pedagogisk planering för enskilda aktiviteter

En av respondenterna hade arbetat med områdesplaneringar för ett par veckor ihop med skolan. Som exempel ett arbete med rymden där verksamheten på fritidshemmet kunde arbeta mer praktiskt, skapande och på andra sätt införliva lärande kring rymden under elevernas tid på fritidshemmet. Denna typ av områdesplaneringar kan ses som en pedagogisk planering för en kortare aktivitet och med specifikt syfte och mål.

”...men vi visste att de skulle arbeta med rymden så samarbetade vi med lärarna liksom då försöker vi få in det på fritids, ja och då gjorde vi en områdesplanering kring det.” Emil

Några respondenter hade arbetat med fokusområden där de var tydligare med att planera utifrån ett specifikt lärandemål. Respondenterna jobbade med aktiviteter riktade mot områdets syfte och mål för att öka elevernas förståelse kring ämnet.

”...nu har det varit problemlösning vi fokuserat på. Så det har vi som underlag också och då gör vi olika observationsprotokoll till enskilda aktiviteter” Lina

”Vi har ju ett kärnan (kartläggning av undervisningen) arbete med kommunen... för att lära oss mer om fritids.” Ida

”...en del mindre planeringar, till exempel bakning då vi haft fokusområde matematik och problemlösning.” Alma

7.2.3 Utvärdering och dess problematik

Utvärdering gjordes inte i någon större utsträckning på grund av tidsbrist, kunskapsbrist och avsaknad av utvärderingsmodeller, utan det blev oftast genom kollegiala samtal och om vad som gick bra eller mindre bra med aktiviteterna de haft. Vilket tolkas som att förutsättningar för fritidslärarna inte är tillräcklig, eller att de inte får den tid de faktiskt har inplanerat i schemat.

”Men ofta är det andra saker som är viktigare... att man behöver lösa så det går före” Anton

Något som framkom är att respondenterna anser sig ha tillräckligt med planeringstid både i arbetslaget och enskilt men ändå framgår det i tolkningen att tiden inte räckte för att planera och utvärdera aktiviteter. Vilket kan kopplas till de krav som ställs från skolledning kring vad som ska dokumenteras och vart fokus för verksamheten ligger. Respondenterna framför avsaknad av gemensam planeringstid som hinder för att utvärdera tidigare planeringar och att fokus låg på att planera framåt.

”Vi har en och halv timme i veckan och där blir det oftast att man fokuserar på det som kommer och inte går tillbaka till det som varit” Ida

”...vi kör ju extremt mycket på fritiden också, nämen det blir ju mycket samtal och skrivelser på kvällen och så där.” Emil

”...vi har hyfsat med planeringstid...men vi har inte så mycket planeringstid tillsammans... det gör det svårt att utvärdera... viss personal har inte planeringstid” Anton

Under intervjuerna framkom att fritidslärarna ofta inte hann planera eller utvärdera på grund av bland annat sjukdom och att de då fick täcka för andra under sin planeringstid.

”Vi får hoppa in och täcka för varandra så tiden försvinner och så hinner vi kanske inte med att göra det på mötet.” Anton

”...om vi alla är på plats då och det är ju lite svårt att veta på förhand men som sist så var det många sjuka och då får vi täcka upp för dom och då blir man ju av med sin tid...” Alfred

I samarbetet med sina kolleger beroende på om arbetslaget har likvärdig utbildning uttrycktes både fördelar och nackdelar. En vinst med olika professioner tolkas, i en del fall, som positivt då de har olika ingångar till att utvärdera och planera utifrån elevernas behov. En annan fördel som framkom var att medarbetare med olika lång erfarenhet och nya medarbetare kom med nya uppslag som kunde tillföra nya sätt att arbeta eller tänka kring verksamheten. Även de pedagoger som kom från andra verksamheter kunde tillföra ny kunskap.

”Vi drar väldigt mycket nytta av våra olika kompetenser och sen har vi nån som arbetat i 20 år i den här verksamheten och nån som jobbat 1 år.” Emil

En svårighet med kolleger med olika utbildningar tolkas som att de har olika ingångar i sitt tillvägagångssätt kring vad de ska planera och utvärdera och att fritidsläraren kände sig ensam ansvarig för fritidsverksamheten.

”Ja, jag jobbar vissa dagar med antingen en förskollärare eller en person som är anställd som elevassistent eller resurs i klassen... Jag är ju ensam, ensam fritidspedagog.” Anton

Samarbete mellan fritidsavdelningarna och fritidspedagogerna från dessa tolkas som positivt då de planerade då aktiviteter tillsammans och de kunde sedan utbyta erfarenheter från aktiviteterna i kollegiala samtal.

”...på fritidsmötet är det bara fritidspedagogerna från de olika avdelningarna och då pratar vi ju om det. ...även när vi träffar klasslärarna.” Anton

Avsaknad av ett utvärderingsmaterial kopplat till fritidsverksamheten tolkades som ett problem i samband med SKA/Busk redovisningen då det material som finns är kopplat till undervisning och samverkan i skolan.

” Då är det kanske vi skulle haft in till kanske förmågor eller något annat som vi möjliggör till dem i vår verksamhet. Alltså så vi bedömer ju inte våra barn på fritids. Så då måste vi göra om det till förmågor ändå, fast på vårt sätt... Det hade varit bättre att ha eget liksom. Sen var det skola hem skola hem. Det står ju inte skola hem fritids utan står skola hem. Så ja, det är lite såna smågrejer som hade kunnat förbättras... det blir det inte lättare för dem att använda vissa begrepp i den.” Lina

7.2.4 Användandet av utvärderingen

Verksamheterna utvärderades på flera sätt men det fanns inte alltid en dokumenterad planering som utvärderas och utvärderingarna dokumenterades sällan. Verksamhetens innehåll utvärderas med elever, vårdnadshavare och i kollegiala samtal samt analyseras inför SKA/Busk arbetet. Aktiviteter utvärderas även ihop med eleverna kopplat till vad de tyckte om aktiviteten.

”...vi har barnens inflytande med... de får vara med och bestämma och vi tar vara på mycket av deras idéer” Anton

”...för att se vad eleverna tycker om enskilda aktiviteter och lite så sen ska jag ärligt säga att skriftligt är jag rätt dålig på det faktiskt.”

Ida

”Vi utvärderar en del aktiviteter ihop med eleverna och då oftast med tummen.” Alma

I utvärdering med eleverna där utvärderingen visade att eleverna inte gillade aktiviteten eller att den inte svarade mot deras förväntningar framkom att fritidslärarna tog till sig utvärderingen och försökte planera om aktiviteten när möjlighet gavs.

”På grund av sjukdomar och sånt så har vi inte hunnit göra den riktiga aktiviteten än....” Lina

”...tycker majoriteten (av eleverna) att aktiviteten är jättetrist kanske det inte är någon lek man kör direkt efter utan man får vänta ett tag.” Ida

När det kommer till användningen av utvärderingsresultat nämnde de flesta respondenterna att det används vid SKA/Busk arbetet och att de tar med resultatet till nästkommande termin eller i samband med att de får en ny elevgrupp.

”Jag hade nog använt utvärderingen till att se om jag kan lägga upp det på något annat sätt... man får kolla likheter och skillnader i barngrupperna och utgå från det.” Ida

”Utvärdering gör jag ju med F-klassen nu och om jag får en ny F-klass kan jag testa nya metoder och utveckla det ännu mer.” Ida

”Märker vi att en större planering missar målet så gör vi om det till nästa gång så att det blir bättre för de elever som kommer det året.”
Alma

Här missas utvärderingen i direkt anslutning till den planerade aktiviteten och användningen sker nästkommande termin och är inte direkt kopplad till elevgruppen det gäller till skillnad från tidigare svar från respondenterna. Det kan tolkas som att respondenterna är osäkra i vad de bör utvärdera samt vad resultatet av utvärderingen ska leda till. Respondenterna upplevs känna högre krav på utvärdering som ska presenteras vidare till skolledning och organisation. Däremot om fritidshemmet arbetar kring ett fokusområde tolkas utvärderingen bli mer effektiv även för eleverna. De fritidshem som arbetat med en insats kring ett fokusområde utvärderade och dokumenterade de planerade aktiviteter som gjorts för att användas till att utveckla kommande aktiviteter för eleverna. Utvärderingen var även ett sätt att presentera ett resultat av insatsen för skolledning och organisation. Utöver att användas till kommande aktiviteter och att visa på resultat av insatser användes utvärderingen också för att visa resultat av verksamheten i SKA/Busk arbetet.

”De där inne på kommunen vill se resultat och vi måste ge visst resultat från fritids också.” Lina

”...ja men vi utvärderar nog inte så mycket i planeringarna utan det sker nog mer i huvudet under aktiviteterna eller om vi har en utvärdering av terminen. Sen har vi busk också där vi utvärderar mer, eh formellt ”Alfred

7.3 Huvudtolkning

Som ett sista steg i tolkningsprocessen analyserades ytterligare de likheter och olikheter i respondenternas beskrivningar av de tidigare teman som analyserats för

att nå fram till en helhetsbild av den information som samlats in. De nya teman som framkom i den fördjupande tolkningen gav en tydligare bild av olikheterna mellan de tematiska planeringarna och planeringar för enskilda aktiviteter och hur de utvärderas. Den förförståelse som ledde till frågeställningar kring pedagogiska planeringar och utvärdering av verksamheten har förändrats till att även infatta de olika formerna av planeringar som respondenterna beskrev och hur utvärderingen användes i verksamheterna.

I empirin gavs även en bild av respondenternas förståelse för hur lärare i fritidshem borde planera och mer frekvent utvärdera kring olika aktiviteter. Genom att ytterligare markera skillnader och likheter i texten blev det lättare att se de olika kopplingarna mellan respondenternas utsagor och skapa en helhetsbild kring frågeställningarna.

7.3.1 Tematiska pedagogiska planeringar

Det som framkommer är respondenternas liknande arbete i sina verksamheter där både tematiska och grundplaneringar används. Tolkningen som görs är att tiden inte räcker till de uppdrag kopplat till planering och utvärdering fritidslärarna har, trots deras välvilja att följa verksamhetens mål. Tyngd läggs på att klarlägga en planering över tid då individuella planeringar blir för tidskrävande och den tematiska planeringen syftar till att tydliggöra resultaten till verksamhetens SKA arbete och övrig dokumentation blir eftersatt på grund av yttre faktorer som kunskap och tid. Vår tolkning är att respondenternas verksamheter skiljer sig något vid både planeringar och utvärdering men den tematiska planeringen fungerar som en uppsamlande planering med stort innehåll. Ibland föreföll sig respondenterna tydligt veta vad planeringen ska innehålla och varför aktiviteter ska planeras men ibland fanns luckor då vissa aktiviteter inte planerats och i sin tur inte utvärderats vilket efterfrågas i LGR-22, Skolverket (2022).

”Vi jobbar genom att planera en gång i veckan med min kollega då som jag har avdelningen med, den skriver vi på en veckoplanering. Vad vi ska göra med barnen måndag till fredag och vi har en aktivitet varje dag till barnen och där. Alltså vi gör mål vi konkretiserar ner målen som föräldrar och barnen förstår de.” Lina

”Vi planerar tematiskt och en grundplanering görs inför varje läsår/termin som läggs ut på Unikum, i dessa fyller vi på med aktiviteter vi gör inom området ex. utevistelse/utflykter skriver vi in de olika utflyktsmålen och lägger ut planeringen på nytt men med samma mål och innehåll i övrigt.” Alma

”... vi har ju liksom många (tematiska) pedagogiska planeringar för samling, när vi går till gymnasalen ja alla såna här saker som man brukar göra på fritids.” Anton

Utifrån den tematiska planeringen gjordes ofta ett veckoschema vars syfte var ett sätt att presentera verksamheten för vårdnadshavare och dessa användes i utvärderingssyfte med vårdnadshavare. Men även för att skapa en trygghet för eleverna då de kunde se vad som var planerat under veckan.

”Ja nej det är ju bara vi skickar ut veckobrev och sånt här så är det ju...” Anton

”Vi har veckostruktur, varje måndag ser ut som varje måndag...en grovplanering för varje dag. Den här veckostrukturen att varje måndag ser likadan ut, varje tisdag ser likadan ut, då blev dom en tryggare barngrupp.” Ida

7.3.2 Pedagogisk planering för enskilda aktiviteter

Genom respondenters svar tolkas det som om de har en förståelse för pedagogiska planeringar även för enskilda aktiviteter och att dessa behöver utvärderas för att utveckla verksamheten för eleverna. Det framgår även att skolledning och organisation vill se tydligare utvärderingar.

”Som till exempel för våra andra ämnen så ska vi gå in och göra samma för fritids.” Lina

”Däremot så ehh kan jag ibland känna att dom hellre vill att vi ska jobba med alltså med kortare alltså att vi ska bara jobba typ i sex veckor och, och sen så ska det va klart och sen då ska vi jobba med något annat och sen så, så här.” Anton

Vid sjukdomar i personalgruppen tolkas en problematik med att de saknas planeringar för vissa aktiviteter då inte en annan fritidslärare eller vikarie kan genomföra aktiviteten på det sätt som den frånvarande pedagogen tänkt kring aktiviteten.

” Det är också som sätter, lite käppar i hjulet när man planerar absolut man ska kunna ta över vissa planeringar... På grund av sjukdomar och sånt har vi inte hunnit göra den riktiga aktiviteten än... Vi gör ju inte en planering, planering för varje aktivitet utan vi har det i huvudet.” Lina

En av respondenterna, Lina, beskrev hur de på fritidshemmet planerat in yoga en dag i veckan men hennes kollega som genomförde aktiviteten valde att göra det som en sagostund med avslappning. Eleverna uttryckte då att de sett fram emot yoga med rörelser och olika ställningar/poser vilket även var det som andra i personalgruppen tänkt. Med en tydligare planering och dokumentation för aktiviteten, yogan, hade detta missförstånd kunnat undvikas.

”Hon sa yoga och då skriver jag yoga och barnen läser yoga och alla vet nästan vad yoga är idag, men då hade hon tagit filtarna och så fick de ligga där och lyssna på en yogasaga.” Lina

7.3.3 Utvärdering och dess problematik

Fritidslärarna användes ofta till att täcka upp frånvaro av lärare i undervisning, eller att det saknades vikarier om en fritidslärare var frånvarande.

”...min kollega har varit rätt så mycket frånvarande sista tiden. Så jag jobbar med extrainsatta och då har jag fokuserat på annat i stället” Ida

Detta påverkade enligt våra respondenter deras möjligheter att arbeta både med pedagogiska planeringar och utvärderingar, trots att de flesta upplevde att de hade tillräckligt med tid så räckte den inte till i slutändan.

”...tiden känner jag är tillräcklig, sen känner jag ibland att de vill att man utför rätt mycket, de fokuserar mer på planeringen än utvärderingen, uppifrån.” Ida

”Ibland är det svårt att utvärdera då vi saknar planeringstid ihop.” Alma

”Vi har fått igenom att vi får sitta 3 onsdagar i månaden och det är ändå bra.” Emil

”...vi har hyfsat med planeringstid...men vi har inte så mycket planeringstid tillsammans... det gör det svårt att utvärdera... viss personal har inte planeringstid” Anton

Ett par respondenter ansåg att SKA/Busk inte är anpassat till fritidsverksamhet och hade gärna sett ett eget kvalitetsarbete eller utvärderingsmaterial kopplat till deras verksamhetsform.

”Vi hade kunnat göra ett SKA-arbete mer utformat för fritids och då hade det varit lättare för oss att utföra. Nu får vi liksom vända på lite ord, vända på lite sammanhang och sådana saker för att vi ska få in det rätt... Lina

”...det är väl klart att det hade aldrig varit fel att ha en specifik metod beroende på hur man gör med utvärdering.” Emil

I samband med SKA- arbetet tolkas att alla fritidslärare inte tar del av resultatet som presenterades för organisation och ledning om de inte aktivt frågade efter det då det i vissa fall inte alla fritidslärare deltog i arbetet.

”Det vet jag faktiskt inte mycket om. Vi har en förstelärare som ansvarar för det så han har det.” Ida

”...vi har en från A-sidan och en från B-sidan och en från klubben. Tre personer då som sitter och skriver detta.” Anton

7.3.4 Användandet av utvärderingen

Kring utvärdering nämnde alla respondenter att de utvärderar snabbt med tumme, upp, ner och sida ihop med eleverna för att få reda på vad eleverna ansett om genomförda aktiviteter. De diskuterade resultatet i kollegiala samtal med fokus på vad som gått bra eller dåligt för att se vad som kan göras annorlunda eller planera aktiviteter av liknande karaktär för att utveckla elevgruppen.

”Med eleverna blir det oftast tummen, vi använder oss av observationer och samtalar med eleverna där vi lyssnar in hur de

tagit till sig av de mål och syften vi haft med aktiviteten. Ibland kan även en färdig produkt visa om eleverna har förstått en uppgift och klarat av att göra klart ett pyssel. Sen pratar vi om det i arbetsgruppen.” Alma

”...men dom har man väl med i tanken när man planerar nya saker. Om något inte funkar eller nåt som funkar bra så tar man med det. ...vi använder samma planeringar för alla sportlov till exempel, eller inte samma men liknande då tar jag ju det som fungerat bra tidigare och sätter upp det igen.” Alfred

Arbetet med utvärdering kopplat till SKA- arbetet tolkas i en del fall vara ett levande material som personalen arbetar med hela tiden och tar sig tid att skriva, vid arbetslagsmöten eller vid gemensamma tillfällen som på lov eller planeringsdagar.

”Vi är väldigt duktiga på att det görs kontinuerligt...Och att vi inte sitter med allt på slutet” Lina

”...vi går även genom en aktivitet varje vecka på fritidshemmets A-lag som skrivs in i SKA/Busk dokumentet.” Alma

Emil beskrev utvärderingen av de genomförda ämneslektionerna, i sitt ämne, som något snabbt som genomförs i huvudet, någon snabb anteckning och i utbyte med kolleger. Samtidigt är denna korta utvärdering något som följer med i kommande undervisning och något som genomförs redan till nästa lektion.

”... nästa gång kanske vi gör på detta sättet. Men nästa gång tänker vi om där.” Emil

Emil var tydlig med att moment som inte fungerat med eleverna, under lektionstid, gjordes på ett annat sätt vid nästa tillfälle för att på så sätt tydliggöra

och förbättra möjligheten till lärande under lektionen. Emil och Lina beskrev att detta sätt att planera och genomföra lektioner eller aktiviteter även kan appliceras på fritidshemmets undervisning men att tiden för det inte finns.

”Man kan va duktig och utvärdera varje undervisningstillfälle man haft men det tar ju för mycket tid. Boven i dramat är liksom att man ska hitta tiden till att kunna sitta och utvärdera sin undervisning. Oftast blir det ett snabbtänk, nått litet kladd på ett papper eller i en dialog med en kollega.” Emil

En likhet mellan fritidshemmen är att utvärdering av aktiviteter och verksamheten tolkas som något som görs framför allt i samband med SKA/Busk som ett sätt att redovisa verksamhetens resultat för organisation och förvaltning.

Problematiken kring utvärdering visar sig i att respondenterna uttrycker att de inte har tiden att genomföra dem, samtidigt tolkas att de arbetar med utvärderingar på många olika sätt men bristen kan vara att hinna dokumentera utvärderingen. Alla respondenter är inte med vid SKA/Busk arbetet vilket gör att information kan missas kopplat till utvärderingar då underlag saknas och de som har information om aktiviteter inte alltid sitter med.

”...vi gör ju dom hära uppgifterna om alltså i avdelningsvis om man säger vi jobbar avdelningsvis med det som ska in i SKA arbetet och sen så har vi ju då en från varje som en från A-sidan och en från B-sidan och en från klubben.” Anton

7.3.5 Organisation

En av skillnaderna är hur organisationen och rektorerna ser på fritidsverksamheten som helhet. En del rektorer var tillfreds med det sätt fritidshemmet arbetar kring tematiska pedagogiska planeringar men andra ville se tydligare planeringar kring kortare aktiviteter och att dessa utvärderas och förbättras

”...våra rektorer vill ju att vi ska bli bättre på det” Anton

*”...de fokuserar mer på planeringen än på utvärderingen, uppifrån”
Ida*

*”Vi har fått till oss att lägga upp fler planeringar på plattformen.
Egentligen inte för barnen utan det är för oss.” Lina*

En del respondenter upplevde att skolledningen ville att de skulle arbeta med kortare pedagogiska planeringar över ett par veckor för att på så sätt vara tydligare med verksamhetens innehåll.

Flera av våra respondenter nämnde också ett krav kring dokumentation, både i samband med pedagogiska planeringar och utvärderingar, men även anteckningar och anpassningar rörande elever. Det förekom även en del dokumentation kring olika situationer där elever bråkat eller sagt elaka saker om varandra som behöver utredas. Respondenterna tolkas ha svårt att hinna med all dokumentation och att utvärderingar av aktiviteter då blir lidande.

”...ja det känner man ju att det finns krav på det absolut och dokumentation överhuvudtaget alltså vi ska lägga in anpassningar och sånt här... vi har fått krav på oss från rektorerna då vi ska bli flitigare på att gå in och skriva anteckningar. Och om det händer något, det är ju inte jättemycket konflikter hos oss men det händer konflikter och vi ska gå in i olika system och skriva och sånt och följa upp och så det är mycket sånt.” Anton

Kommunen i studien är i ett skifte av datasystem och det har medfört ytterligare krav på dokumentation vilket försvårar för fritidslärarna att hinna med allt på sin planeringstid. Anton kopplade även ett önskemål från rektorerna angående att

fritidshemmet skulle bli bättre på att göra pedagogiska planeringar för olika aktiviteter, till övergången från nuvarande system till det nya.

”Ja det är ju nåt som varit rätt aktuellt för oss de senaste åren...Både vi och våra rektorer vill att vi ska bli bättre på det. Det har varit ett pågående arbete så att säga. Så vi jobbar på det och försöker bli bättre och bättre på det. Så det är rätt aktuellt just nu med byte av system och så...” Anton

”...sen har vi ju Drive där vi jobbar och kan dela med oss av olika aktiviteter och så, sen kommer vi gå över till M365 nu så det blir lite tråkigt.” Ida

7.4 Sammanfattning

Utifrån teman som svarade mot förförståelsen, syfte och frågeställningar har analysen lett fram till en utökad förförståelse och en ny bild kring användandet av pedagogiska planeringar och utvärderingar. Det som var framträdande och som påverkade ytterligare analys var att det fanns två olika former av pedagogiska planeringar, de större tematiska och planering för enskilda aktiviteter och utvärderingen kopplad till planeringarna. De tematiska planeringarna utvärderades oftast i samband med termin/läsåravslut eller i samband med SKA/Busk arbetet. Planering för enskilda aktiviteter förekom kopplat till utvecklingsarbete där fritidshemsverksamheten haft ett fokusområde och dessa utvärderades för att visa resultat utifrån den insats de gjort mot fokusområdet. Detta resultat blev en del av SKA/Busk-redovisningen men användes även till kommande aktiviteter kopplade till fokusområdet för att utveckla elevernas lärande. I övrigt användes de utvärderingar som gjordes för kommande år eller följande elevgrupp.

Pedagogiska planeringar för aktiviteter som görs för att uppnå ett specifikt syfte eller mål, föll ofta bort då fritidslärarna upplevde att tiden inte räckte till att

dokumentera eller utvärdera dessa. Enskilda aktiviteter planerades i en del fall men det dokumenterades sällan och den utvärdering som blev var oftast i kollegiala samtal och berörde det som gått bra eller mindre bra i stället för att utvärdera elevernas lärande.

Ytterligare ett nytt tema som framkom är hur organisationen påverkade arbetet med fritidshemsverksamheten, utvärdering, deras resultat och hur det användes framöver. Flera av respondenterna uttryckte att det var viktigare för organisationen att fritidshemmet visade ett bra resultat kring tematiska planeringar än att utvärdera och analysera elevernas faktiska lärande under sin tid på fritidshemmet.

8. Diskussion

Med den förförståelse som inledde studien skapades två frågeställningar.

Hur beskriver fritidslärare arbetet med pedagogiska planeringar inom fritidshemsverksamheten?

Hur beskriver fritidslärare utvärderingar inom fritidshemmets verksamhet?

Under analysens gång har den förförståelse som inledde studien förändrats och en ny förståelse har bildats.

8.1 Pedagogiska planeringar

Förförståelsen, som ledde till intresset för undersökningen, innefattade inte att det inom verksamheterna förekom olika former av planeringar. I den analys som gjordes framkom att respondenterna arbetar med två typer av pedagogiska planeringar för verksamheten och att dessa är olika i förhållande till varandra vilket även Memišević (2024) skriver förekommer i verksamheten.

Respondenterna arbetar framför allt med tematiska planeringar men tolkas ha en

kunskap och förståelse kring pedagogiska planeringar för enskilda aktiviteter och att de ska komplettera utbildningen i förskoleklassen och grundskolan enligt LGR-22 (Skolverket, 2022). Vår analys är att respondenterna uppfattar tiden som ett stort problem att hinna med sina uppdrag men även att kunskaperna skiljer sig åt i de olika verksamheterna.

Enskilda aktiviteter planerades oftast inte förutom när respondenterna jobbade med en insats kring ett fokusområde där de behövde visa upp ett resultat av insatsen. Här skiljer sig vår förförståelse från respondenternas bild åt anseende kravet av dokumenterade planeringar för aktiviteter. Vad som däremot i likhet med både förförståelse och tidigare forskning av bland andra Lager (2023) och Ackesjö (2022) är hur tiden pedagoger har till förfogande inte räcker till för en tydlig och konsekvent planering och utvärdering. Utvärderingarna blir i kollegiala samtal eller tas upp först i SKA arbetet verksamheten genomför vilket även respondenterna ger en bild av.

Utifrån egen erfarenhet är vetskapen att allt inte kan planeras inom fritidsverksamheten. Elevernas fria tid och fria lek är en del av verksamheten vilket Ackesjö (2022) beskriver som det komplexa med planering och utvärdering inom fritidshemmet där verksamheten består av flera delar, bland annat omsorg, utveckling och lärande som Dahl (2021) också uttrycker bör finnas för att ge eleverna förutsättningar för att uppfylla målen. Detta kan vara en anledning till att respondenterna rapporterar olika resultat från sina verksamheter.

8.2 Utvärdering

Det som framkommit i tidigare forskning är att pedagogerna inom fritidshem upplever att de inte har tid för planeringar, utvärderingar av aktiviteter och ibland upplever pedagoger att de på grund av olika utbildningar har svårt att mötas kring pedagogiska planeringar och utvärdering (Lager, 2023; Ackesjö, 2022). Vidare beskriver Ackesjö (2022) att fritidspedagoger ofta fokuserar på att planera nästa

steg och inte utvärderar det som har varit vilket även tolkas som ett problem utifrån respondenternas beskrivningar.

Respondenterna i denna studie framhöll att de har tillräckligt med faktisk planeringstid, både tillsammans och enskilt för att göra tematiska planeringar och utvärdera dessa i samband med det systematiska kvalitetsarbetet. Samtidigt framgick det tydligt att pedagogiska planeringar för enskilda aktiviteter och utvärdering av dessa inte hängs med, vilket beskrivs vara en problematik inom fritidsverksamhet enligt Ackesjö (2022). Det tolkas att respondenterna inte hinner vare sig planera eller utvärdera enskilda aktiviteter utan dessa kopplas oftast till den tematiska planeringen för terminen eller läsåret, ett arbetssätt kring planeringar även Memišević (2024) kommit fram till. I likhet med Ackesjö (2022) beskriver Haglund & Boström (2020) att det på fritidshemmen saknas tid att genomföra planeringar och i förlängningen utvärderingar av aktiviteter i verksamheten. Samtidigt kräver styrdokument att verksamhetens resultat följs upp och utvärderas för att utvecklas kvalitativt (Skolverket, 2022).

Fritidshemmets pedagogiska dokumentation fungerar som ett exempel på framåtsyftande utvärdering till stöd för barns lärande och meningsskapande som finns kvar och kan användas termins- eller läsårsvis vid en övergripande utvärdering av verksamheten i samband med kvalitetsarbete (Lager, 2015). I likhet med Lager (2015) och hennes slutsats utvärderar respondenterna verksamheten utifrån de större tematiska planeringarna i samband med SKA/Busk arbetet som sker efter ett årshjul eller vid termin/läsårsslut. Utvärderingen användes fortsatt för att förbättra planering och genomförande av verksamhetens innehåll kommande termin eller läsår.

Respondenterna saknade ett utvärderingsmaterial kopplat till fritidshemmet då SKA/Busk är mer anpassat till skolans verksamhet vilket även Ackesjö (2022) och Haglund (2015) efterfrågar.

8.3 Styrdokument

Vid intervjutillfällena har de flesta respondenterna beskrivit att de inte hinner göra planeringar för allt eller för det minsta lilla eleverna gör men även enskilda aktiviteter kan behöva planeras pedagogiskt utifrån mål och syfte i LGR-22, (Skolverket 2022), för att kunna utvärderas.

I LGR-22, (Skolverket, 2022), del 2 framgår det att skolan ska klargöra för elever och vårdnadshavare vilket innehåll, mål och syfte utbildningen har. Då fritidshemmet räknas som en del av skolan ställs samma krav på fritidsverksamheten. Kopplat till undervisningen i skolan så planeras ämnet i stort med en ämnesplanering men det finns även lektionsplaneringar med syfte och mål. Enligt två av respondenterna kan det vara ett sätt att tänka inom fritidsverksamheten där den tematiska planeringen kan likställas med ämnesplanering och lektionsplaneringar kan motsvara enskilda planerade aktiviteter. Risken med att arbeta på det sättet kan resultera i den rädsla vårdnadshavare uttryckt i tidigare forskning att fritidsverksamheten kommer att bli mer lik skolan i övrigt (Fukkink & Boogaard, 2020; Lager, 2018b). Problematiken som uppstår är att fritidslärarna har svårt att tolka sitt uppdrag utifrån den komplexitet som råder utifrån olika krav som även Ackesjö (2020) och Djurberg (2021) kommit fram till. Detta då verksamheten samtidigt ska bygga på frivillighet vilket Haglund & Boström (2020) nämner gör fritidslärares uppdrag komplext. Enligt Haglund & Boström (2020) bör fritidslärarna skapa förutsättningar för lärande enligt styrdokumentens lärandeuppdrag och utifrån dessa planera och utvärdera verksamheten där tolkningen är att respondenterna oftast inte planerade för enskilda aktiviteter och att de var tillfreds med att de tematiska planeringarna utvärderas i samband med SKA/Busk-arbetet. Det tolkas vara både ett sätt att hantera krav utifrån styrdokument och den egna organisationens olika önskemål och krav kring planering och utvärdering. Den fria tiden, elevernas intressen och initiativ var något som framstod som viktigt för

respondenterna, vilket också Haglund & Boström (2020) poängterar skapar förutsättningar för lärande, och respondenterna kunde koppla delar av detta till de tematiska planeringarna och till läroplanen (Skolverket, 2022). Det som ofta saknades var dokumentationen kring planering och utvärdering i syfte att kunna analysera resultatet av olika aktiviteter och utveckla kommande aktiviteter.

Enligt LGR-22, (Skolverket, 2022), del 2, ska läraren planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärare och elever ska ständigt pröva verksamheten, följa upp och utvärdera resultat samt pröva och utveckla nya metoder (Skolverket, 2022). I tolkningen framkommer att respondenterna har svårt att hinna med pedagogiska planeringar för aktiviteter och därmed har svårt att utvärdera för att kunna planera nästa steg och på så sätt utveckla nya metoder. Samtidigt beskriver respondenterna utvärdering och resultatanalys i samband med SKA/Busk vilket leder till att verksamheten utvecklas men inte alltid för de elever som utvärderingen och dess resultat kopplats till.

I utbildningsdepartementets utredning kring kvalitet och likvärdighet i fritidshem är ett förslag till Skolverket att ta fram ett stödmaterial för kvalitetsarbete på fritidshemmet (SOU 2020:34). Tolkningen visade ett behov av ett stöd för utvärdering av fritidsverksamhet då SKA- arbetet ofta är kopplat till skolverksamheten och det då var svårt att applicera på fritidshemmets verksamhet. Risken är att fritidslärarna fastnar i begrepp likt det Memišević (2024) beskriver som ett problem med matriser framtagna för skolverksamhet. Några respondenter uttryckte problemet med olika begrepp som skola-hem och bedömning och dessa inte är anpassade till fritidshemmets verksamhet där det handlar mer om fritidshem-hem och förmågor i mallen för SKA- analysen.

I del 4, fritidshemmet, LGR-22, (Skolverket, 2022), framgår de centrala innehåll, mål och syften som gäller för fritidshemmet och att en del av dessa behöver planeras med specifika aktiviteter för att eleverna ska kunna ta del av det lärande

som avses. Även om stora delar kan nås i den fria leken genom att fritidslärarna uppmärksammar innehållet i leken och fångar lärandet, leken är viktig enligt Haglund (2016), eftersom den kan vara utvecklande och innefatta många lärandemöjligheter vilket det tolkas att fritidslärarna i studien arbetar med.

Något som framkommit i tolkningen var de olika förutsättningar fritidslärarna hade i sina verksamheter mycket kopplat till deras rektors önskemål och krav på verksamheten kopplat till dokumentation, planering och utvärdering. Skolverket (2023) beskriver huvudmans och rektors ansvar för fritidsverksamheten med tydliga riktlinjer för verksamhetens utformning och dess mål. Aspekter som fritidslärarnas tid för planering, uppföljning och utvärdering för att tillgodose elevernas möjligheter att lära under sin vistelse på fritidshemmet nämns men även att kompetensutveckling är viktigt för att säkra kvaliteten av verksamheten (Skolverket, 2023). Tid, kunskap och olika kompetenser har i tolkningen framstått som svårigheter med att planera och utvärdera aktiviteter i verksamheten. En gemensam syn från huvudmän och rektorer för fritidshem, utifrån de allmänna råden kring styrning och ledning av fritidshemmet, kan bidra till en homogen bild av hur resurser kan tilldelas och undervisning hanteras genom till exempel kompetensutveckling för en tydligare riktning.

9. Metoddiskussion

Här nedan redogörs för den metod som använts i studien, och hur den har fungerat i förhållande till syftet med studien. De olika delarna av metoden redogörs för och hur de har använts i arbetet med studien beskrivs och förklaras ytterligare för att öka transparensen i studien. Här tas även upp olika fördelar och nackdelar i arbetet med metoden.

9.1 Hermeneutik

Hermeneutiken har passat studiens syfte men även fenomenologi hade kunnat vara en alternativ teoretisk ansats och metod för att visa på hur fenomenet med planeringar och utvärderingar upplevs av fritidslärare (Denscombe, 2018). Fenomenologi passar till småskaliga studier och eftersöker personers uppfattningar, åsikter, attityder, övertygelser, känslor och emotioner kring olika fenomen, fenomenologi eftersträvar att nå respondenternas uppfattning (Denscombe, 2018). Den hermeneutiska fenomenologin hade då kunnat vara ett alternativ för att nå respondenternas beskrivningar av fenomenet enligt Gadamer (1997) vilket inte gett samma tolkning kring hur respondenterna arbetar med planeringar och utvärdering där hermeneutiken användes för att nå respondenternas beskrivning av sin verklighet. En nackdel med fenomenologi är att den anklagas för att tillhandahålla beskrivningar och inte presenterar en analys av det efterfrågade fenomenet (Denscombe, 2018). Med syftet att tolka respondenternas beskrivningar valdes den hermeneutiska teoretiska ansatsen för studien och med denna ansats var den kvalitativa undersökningsmetoden mest lämpad för studien.

Fördelen med hermeneutiken har varit att respondenterna fått beskriva på vilket sätt de arbetar med pedagogiska planeringar och utvärderingar i verksamheten. Då respondenterna beskrev sin upplevelse och erfarenhet blev den empiri som samlades in även en samlad beskrivning av deras verklighet vilket Ödman (2007) skriver är ett steg för att nå en mer djupgående uppfattning av ämnet. Med en tolkningsinriktad ansats och analysmetod med tonvikt på beskrivning av verkligheten utifrån respondenternas berättelser kunde undersökningen genom den kvalitativa metoden grundas på tolkning för att nå en samlad beskrivning av det som efterfrågades (Patel & Davidson, 1991). Utifrån respondenternas beskrivningar från sina verksamheter nåddes en samlad bild av arbetet med

pedagogiska planeringar och utvärderingar vilket ledde till en ny förståelse för uppdraget.

9.2 Semistrukturerade intervjuer

Genom att använda oss av semistrukturerade intervjuer kunde våra frågor utifrån vårt syfte och frågeställningar vara öppna och frågorna var mer flexibla. Beroende på respondentens svar i första skedet kunde det ge en ingång till följdfrågor eller förtydligande och en förstärkning av svaret men även nya frågor kunde uppstå vilket även beskrivs av Denscombe (2018). Då det som efterfrågades var respondenternas beskrivning av arbetet i verksamheten ställde det höga krav på att noggrant lyssna och ställa relevanta följdfrågor då det uppkom för studien intressanta svar. Studiens frågeställningar gav en god grund att utgå från vid de tillfällen intervjuerna genomfördes och då båda närvarade underlättade det att lyssna, fråga och anteckna.

En svårighet som syntes i framför allt de två inledande intervjuerna var kopplad till den erfarenhet som frågeställarna hade gällande att intervjua. Efter hand som studien fortlöpte märktes en skillnad i hur och vilka följdfrågor som ställdes för att förtydliga och få en utveckling av respondenternas svar. Under intervjuerna var det en undersökare som ställde frågor utifrån intervjuguiden (Bilaga tre) och följde upp med frågor utifrån respondenternas svar, detta var ett aktivt val då tanken var att intervjuerna skulle följa samma mönster. Även den undersökare som antecknade bjöds in för att ställa eventuella följdfrågor. Vi valde också att under intervjuerna använda tystnad innan följdfrågorna för att ge respondenten en möjlighet att själv utveckla sitt tidigare svar. Under intervjuerna användes ljudupptagning via diktafon och ett inspelningsprogram på en I-pad.

Utifrån studiens frågeställningar framgick att respondenternas beskrivningar att användandet av tematiska pedagogiska planeringar fick mer fokus i verksamheten än att utvärdera planeringar och aktiviteter efter genomförande.

9.3 Genomförande

När en första kontakt inleddes saknades en lista över kommunens fritidshem, valet föll då på att kontakta alla rektorer för kommunens grundskolor, via mejl med bifogat missivbrev (Bilaga 1) och en önskan att rektorerna vidarebefordrade mejlet till sin fritidslärare. När det en vecka senare inte kommit mer än tre svar togs en uppföljande kontakt med rektorerna, denna gång via telefon vilket resulterade i ytterligare två respondenter. Något som kunde underlättat hade varit att tidigare ta reda på vilka skolor som har fritidsverksamhet i vald kommun. Efter dessa inledande kontakter fick vi även tips från kurskamrater om någon som kanske kunde ställa upp på en intervju. Efter mejlkontakt med dem tillkom en respondent. Då önskemålet var sex respondenter ansågs detta vara tillräckligt men eventuella avhopp hade behövts hanteras med ytterligare försök att hitta respondenter. De sex som tackat ja mejlades missivbrev (Bilaga 1) på nytt men även samtyckesblanketten (Bilaga 2) för att de skulle ha tid att läsa igenom och ta ställning till sitt deltagande. Av respondenterna har ingen hoppat av studien.

Via mejl bokades intervjuer under två dagar, fem fysiska och en digitalt. I efterhand ser vi att det underlättat att ha intervjuerna över fler dagar för att ha tid att reflektera mellan dem och utveckla den intervjuguide (Bilaga tre), vilken var underlag för frågorna under intervjuerna, även om dessa var öppna och följdes upp med följdfrågor. Fyra av intervjuerna genomfördes på respondenternas arbetsplatser i ett avskilt rum de valt. En intervju genomfördes i ett bokat rum på Kristianstads högskolas bibliotek enligt respondentens önskemål, den sista intervjun skedde över zoom, utanför arbetstid, då det var svårt att hitta en tid som fungerade för en fysisk intervju. Samtyckesblanketter (Bilaga 2) skrevs under vid intervjutillfällena och vid intervjun digitalt säkerställdes samtycket inom intervjun och spelades därför in.

Utifrån inspelningarna transkriberades intervjuerna för att få ett underlag till kommande analys. Inspe­lingarna underlättade vid transkribering då det gick att gå tillbaka och lyssna på avsnitt som inte uppfattades första gången. Efter transkriberingen vidtog att analysera texterna utifrån den hermeneutiska spiralen.

10. Slutsats

Initiativet till studien föddes ur en förförståelse då skribenterna är verksamma inom fritidshemmet, där verksamheten ofta blir riktad mot just pedagogisk planering och utvärdering. Vi ville bli medvetna om hur fritidslärare i andra verksamheter än våra egna beskrev sitt arbete med de pedagogiska planeringarna och verksamhetens utvärdering. Vi kan se flera likheter med våra egna verksamheter gällande tidsbrist, personalfrågor och planerade aktiviteter som blir lidande och om vi ser tillbaka på tidigare forskning kan vi se att Lager (2023) och Ackesjö (2022) kommit fram till en liknande problematik.

Det noterades i resultatet av studien att den pedagogiska dokumentationen blir uppdelad i två delar och att den övergripande görs mer frekvent och i intervaller, medan den enskilda görs mer sällan vilket vi ställer oss något frågande till, då mycket fokus i styrdokumentet ligger på den aktivitetsbaserade planeringen och dess utvärdering. På grund av tidsbrist blir utvärderingen skjuten åt sidan för nya planeringar eller att fritidslärarna utvärderar spontant, på egen hand eller i kollegiala samtal vilket gör att dokumentationen brister. Även bristen på utbildade grundlärare i fritidshem kan vara en anledning till att planeringar och utvärderingar hamnar i skymundan vilket Lager (2023) nämner som ett problem med utvärdering i verksamheten.

Tiden för planering och utvärdering tolkas som att den inte räcker till, trots att respondenterna anser sig ha tillräckligt med planeringstid. Av respondenternas svar tolkas att tiden de har inte räcker till för att planera enskilda aktiviteter eller

utvärdera dessa vilket även Elfström (2013) och Ackesjö (2022) beskriver som svårigheter med att planera och utvärdera inom fritidsverksamheten. Problemet med att få tiden att räcka till beskriver en respondent att de löst med en tydlig struktur på sin planering, en god samsyn och att deras planeringstid inte går till annat som att täcka upp för frånvarande personal. Ett ytterligare problem är att personalgrupperna tenderar minska samtidigt som elevgrupperna blir större vilket Haglund (2015) nämner i sin studie.

Vi ser också att de gånger fritidshemmet utvärderar i samband med SKA/Busk är inte matriserna anpassade med frågor relevanta för verksamheten och att det önskas ett stödmaterial för fritidsverksamhet, vilket även Ackesjö (2022) och Haglund (2015) efterfrågar, pedagogerna får tolka vad och hur verksamheten ska utvärderas vilket kan leda till skillnader i dokumentationen. Däremot fanns skillnader i hur arbetet utfördes mellan respondenternas verksamheter, där några gör en mer detaljerad dokumentation även i de övergripande planeringarna.

Studiens syfte och frågeställningar har besvarats men samtidigt lett till nya frågeställningar att kunna undersöka eller utöka forskning kring, som presenteras nedan. Även om läroplanen, LGR-22, (Skolverket, 2022), nyligen reviderats finns en viss tolkningsfrihet gällande fritidshemmet.

10.1 Förslag till vidare forskning

Forskning kring fritidshemmets effekter på elevers lärande saknas i stort vilket gör det svårt att ta reda på om de olika formerna av pedagogisk planering som förekommer påverkar elevernas möjlighet till kunskapsinhämtning under vistelsen på fritidshemmet. Det kan därför vara av intresse att analysera den dokumentation som förekommer från fritidshemmets pedagogiska planeringar och utvärderingar för att kartlägga verksamhetens inverkan på elevernas lärande.

11. Litteraturförteckning

Ackesjö, H. (2022). Evaluating the practice in Swedish school-age educare: Issues and contradictions. *Journal of Childhood, Education & Society*, 3(1), s. 60-73.

DOI: 10-37291/2717638X.202231153

<https://www.j-ces.com/index.php/jces/article/view/153/85>

Ackesjö, H., & Haglund, B. (2021). Fritidspedagogisk undervisning: En fråga om intentionalitet, situationsstyrning och inbäddning. *Utbildning & Lärande*, 15(1), 69–87.

<https://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1539113/FULLTEXT01.pdf>

Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. (Uppl. 3). Studentlitteratur.

Biesta, G. (2011). *God utbildning i mätningens tidevarv*. (Uppl. 1): Liber.

Brinkkjær, U. & Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. (Uppl. 2). Studentlitteratur.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Uppl. 2., [rev.]) Liber.

Dahl, M. (2021). På spaning efter fritidspedagogisk undervisning. *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*, 7(1), 55–71

<https://publicera.kb.se/noad/article/view/6598>

Dahlberg, K., Dahlberg, H. & Nyström, M. (2008). *Reflective lifeworld research*. (Uppl. 2). Studentlitteratur.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Uppl. 4). Studentlitteratur.

Djurberg, S. (2021, 8 december). Granskning: Nio av tio lärare i fritidshem har för lite planeringstid. *Vi Lärare*.

<https://www.vilarare.se/fritidspedagogik/planeringstid/nio-av-tio-fritidslarare-har-for-lite-planeringstid/>

Dovelius, J. (1999). *Att genomföra utvärdering - exempel från skolor och kommuner*. Skolverket.

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a6534bc/1553956501418/pdf517.pdf>

Ebdrup, N. (15 februari 2012). *Hvad er hermeneutik*. videnskab.dk.

<https://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-hermeneutik/>

Elfström, I. (2013). *Uppföljning och utvärdering för förändring: Pedagogisk dokumentation som grund för kontinuerlig verksamhetsutveckling och systematiskt kvalitetsarbete i förskolan*. [Doktorsavhandling, Stockholms universitet]

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:661443/FULLTEXT02.pdf>

Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. (Uppl. 3). Liber.

Forsberg, E. & Roman, H. (2020) Styrning av den obligatoriska skolan - mellan stabilitet och förändring. I U.P. Lundgren, R. Säljö. & C. Liberg. (Red.). *Lärande, skola, bildning*. (Uppl. 5. s. 645–670). Natur & Kultur.

Fukkink, R. & Boogaard, M. (2020). Pedagogical quality of after-school care: Relaxation and/or enrichment?. *Children and Youth Services Review*. vol. 112
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104903>

Gadamer, H. (1997). *Sanning och metod: i urval*. (Uppl. 2) Daidalos.

Greve, A., & Løndal, K. (2012). Læring for lek i barnehage og skolefritidsordning. *Nordisk barnehageforskning*, vol. 5., nr. 19, (s1-14).
<https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/36/36>

Haglund, B. (2015). Everyday practice at the Sunflower: the staff's representations and governing strategies as contributions to the order of discourse. *Education Inquiry*, vol. 6(2), s. 209-229. DOI:
<https://doi.org/10.3402/edui.v6.25957>

Haglund, B. (2016). Fritidshemmets vardagspraktik i ett nytt diskursivt landskap. *EDUCARE* 2016:1, s. 64–85.
<https://ojs.mau.se/index.php/educare/article/view/1070/771>

Haglund, B. & Boström, L. (2020). Everyday practices in Swedish school-age educare centres: a reproduction of subordination and difficulty in fulfilling their mission, *Early Child Development and Care*, vol. 192(2), s. 248-262 DOI:
10.1080/03004430.2020.1755665
<https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1755665>

Hippinen Ahlgren, A. (2017). Yrkesroll i förändring. I A.S. Pihlgren. (Red.), *Fritidshemmet – fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skola*. (Uppl. 2 s. 29–47). Studentlitteratur.

Hjort, S. & Furenhed, A. (2016). *Effektiv undervisning: meningsfullt lärande*. (Uppl. 1). Natur & kultur.

Hjort, S. (2018). Pedagogisk planering på fritidshemmet. Youtube.
<https://www.youtube.com/watch?v=Fzjq9fqdThw>

Hjort, S. (2019). *Från tyckare till tänkare: effektiva undervisningsstrategier*. (Uppl. 1). Natur & Kultur.

Huang, D., La Torre Mantrundola, D. & Leon, S. (2014) Identification of Key Indicators for Quality in Afterschool Programs. *IJREE – International Journal for Research on Extended Education*, vol. 2(1), 20–44 DOI: 10.3224/ijree.v2i1.19532 <https://elibrary.utb.de/doi/epdf/10.3224/ijree.v2i1.19532>

Lager, K. (2015). *I spänningsfältet mellan kontroll och utveckling En policystudie av systematiskt kvalitetsarbete i kommunen, förskolan och fritidshemmet* [Akademisk avhandling, Göteborgs Universitet]. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/40661/gupea_2077_40661_2.pdf?sequence=2

Lager, K. (2018a). Att undervisa i fritidshem: omsorg, lärande och utveckling i en helhet. *Educare – Vetenskapliga Skrifter*, (2), 51–68. DOI: <https://doi.org/10.24834/educare.2018.2.3>

Lager, K. (2018b). Leisure-time centres: social pedagogical tradition in educational practise. *Early Child Development and Care*, vol. 189(12), s. 2005–2017, DOI: 10.1080/03004430.2018.1429425 <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1429425>

Lager, K. (2023). Children´s experiences: The institutional grip of evaluation in Swedish school-age educare. *Journal of Childhood, Education and Society*, vol. 5(1) s. 61-71 DOI:10.37291/2717638X.202451334
View of Children´s experiences: The institutional grip of evaluation in Swedish school-age educare (j-ces.com)

Lindgren, L. (2006). *Utvärderingsmonstret: kvalitets- och resultatmätning i den offentliga sektorn*. Studentlitteratur.

Memišević, A. (2024). *Det undervisande fritidshemmet i lärandets tidevarv En diskursanalytisk studie med fokus på de naturvetenskapliga och tekniska*

undervisningspraktikerna. [Doktorsavhandling, Linköpings Universitet].

<https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1836860/FULLTEXT01.pdf>

Patel, R. & Davidson, B. (1991). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur.

Regeringskansliet, (UÅ)., *Regeringsförklaring 22 mars 1996.*, Publicerad 22 mars 1996.

Regeringsförklaringen 22 mars 1996 - Regeringen.se

Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan 98*.

https://forskoleforum.se/sites/forskoleforum.se/files/articmle/lpfo_2016.pdf

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. (Uppl. 1). Skolverket.

Skolverket. (2023). *Styrning och ledning av fritidshemmet. Skolverkets allmänna råd med kommentarer om styrning och ledning av fritidshemmet riktar sig till huvudmän och rektorer med ledningsansvar för fritidshemmet*. Skolverket.

<https://www.skolverket.se/publikationer?id=11690>

SOU 1997:157. *Att erövra omvärlden*. Utbildningsdepartementet.

<https://www.regeringen.se/contentassets/c6efb6f855df4585b7f6504e937c8c7f/sou-1997157a/>

<https://www.regeringen.se/contentassets/c6efb6f855df4585b7f6504e937c8c7f/sou-1997157b/>

SOU 2020:34. *Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg*. Utbildningsdepartementet.

<https://www.regeringen.se/contentassets/7302f489bbde433b958beedb7b1bdeff/starkt-kvalitet-och-likvardighet-i-fritidshem-och-pedagogisk-omsorg-sou-202034/>

Sverige, Regeringen. (1996) *Regeringsförklaring 22 mars 1996*: Stockholm: Socialdemokraterna. Publicerad 22 mars 1996
<https://www.regeringen.se/contentassets/fc319be750804952b7400b8e7ed33606/regeringsforklaringen-22-mars-1996/>

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningsed*. (Reviderad utgåva). Stockholm. Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Ödman, P-J. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. (Uppl. 2.), [omarb.]. Norstedts akademiska förlag

12. Bilagor

1. Missivbrev

Missivbrev

Hej! Vi är två studenter, Jonathan Hägneryd Vestberg och Malin Kanatidou, som studerar sista terminen på grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem på Högskolan Kristianstad. Vi har valt att skriva vårt examensarbete kring fritidshemsverksamhet och syftet med vår studie handlar om pedagogiska planeringar och dess utvärderingar. Vi hoppas att ni som är fritidslärare, pedagoger med högskoleutbildning inriktad mot arbete i fritidshem, är intresserade av att delta i vår studie.

Intervjuerna kommer att spelas in för vår egen del då vi inte vill missa viktig information som kan gynna studiens utfall, ljudfilerna kommer enbart vi ha tillgång till och efter transkribering kommer filerna att raderas. I transkriberingen kommer respondenterna och deras arbetsplatser att tilldelas ett nummer för att det inte ska gå att härleda källan. Deltagandet i intervjun är frivilligt och ni kan avbryta ert deltagande när ni vill. Om en fråga anses obehaglig kan respondenten välja att avstå från att svara.

Under intervjun kommer vi båda att närvara, en ställer frågor och den andra antecknar det som är av vikt, men även den som skriver kan ställa en fråga vid behov. Intervjun kommer att ta cirka 60 minuter, intervjuerna kommer att behövas utföras måndag eller tisdag v. 8. När rapporten är godkänd och klar kan den hittas via Diva-portal.

Med vänliga hälsningar Jonathan Hägneryd Vestberg & Malin Kanatidou.

Nedan är våra kontaktuppgifter, och även kontaktuppgifter till vår handledare, ni kan när som helst ringa eller mejla oss studenter ifall ni behöver mer information kring studien.

Jonathan Hägneryd   Jonathan.hagneryd.vestberg0324@stud.hkr.se   072–3560042
Vestberg

Malin Kanatidou   Malin.Kanatidou0393@stud.hkr.se   076–8548699

Handledare: jonas.soderholm@hkr.se
Jonne Söderholm

2. Samtyckesblankett

Samtycke

Samtycke till deltagande i studien kring pedagogiska planeringar och dess utvärdering.

Medgivande

Jag bekräftar härmed att jag har tagit del av skriftlig information kring studien och accepterar att delta. Jag har fått möjlighet att ställa frågor om studien genom kontaktuppgifter i informationsbrevet. Jag har fått information om att intervjuerna kommer att spelas in och att de uppgifter som samlas in kommer att behandlas konfidentiellt, på ett sådant sätt att min identitet eller arbetsplats inte kommer att avslöjas. Jag är medveten om att min medverkan är helt frivillig och att jag när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande.

Ort och datum:

Förnamn och efternamn:

Adress:

Telefonnummer:

Namnsteckning:

---

3. Intervjuguide

Frågeställningar

På vilket sätt beskriver fritidslärare på fritidshem utvärderingar av pedagogiska planeringar?

På vilket sätt beskriver fritidslärare på fritidshem användandet av utvärderingar av pedagogiska planeringar i fortsatt undervisning?

- Hur uppfattar fritidspedagogerna det beordrade utvärderingsarbetet från skolledningen?
- Hur använder fritidspedagoger sitt utvärderingsarbete?
- Hur upplever fritidspedagogerna sina utvärderingsdokument?
- Vilka olika utvärderingar förekommer enligt fritidspedagogerna?

Frågeformulär.

- Presentation:
  - År som fritidslärare
- Beskriv hur verksamheten arbetar med pedagogiska planeringar?
- Hur skulle du beskriva utvärderingar av pedagogiska planeringar?
- Hur genomförs utvärderingarna?
  - Vilka metoder används och på vilket sätt dokumenteras resultatet?
  - Finns det tid avsatt till att göra utvärderingar?
  - Har ni tillräckliga förutsättningar att göra utvärderingar?
- Hur skulle du beskriva användandet av utvärderingar av pedagogiska planeringar i fortsatt undervisning/framtida planeringar?